

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת שופטים תשפ"ב

© כל הזכויות שמורות למו"ל, אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת.

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך (טז, יח)

כתב בספה"ק קדושת לוי: "דהנה הקדוש ברוך הוא שופט את הכנסת ישראל בבוא יום המשפט בגודל רחמיו וחסדיו. אך צריכין אתערותא דלתתא לעורר את המדה של רחמנות למעלה. ועל ידי מה נתעורר אותו המדה של חסד? כשאנו למטה מתנהגים בחסד ומלמדים זכות על כל איש מישראל לדון לכף זכות, אז על ידי זה גם מלמעלה נתעורר אותו המידה ומלמדים גם עליו וגם על כל זרע ישראל חסדים.

ואם כן, האדם מעורר במעשיו שלמטה השער העליון לפתוח שער חסד להריק ברכה על כל זרע ישראל. וזה שכתוב שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, רוצה לומר שאתה בעצמך תתקן ותכין המשפט של מעלה על ידי שעריך, דהיינו השערים שלך שאתה עושה ומעורר במעשיך. וזהו ושפטו את העם משפט צדק, רוצה לומר כל איש ילמד את עצמו להתנהג לשפט את העם משפט צדק, ללמד צדקה וזכות על כל זרע ישראל, ואז האדם מעורר השער של מעלה ועל ידי זה יוצא בדין זכאי במשפט של מעלה, כי במידה שאדם מודד מודדין לו"

בהקשר לזה ש"במדה שאדם מודד מודדין לו" והיות שאנו כבר נמצאים בימי חודש אלול ותקיעת השופר כבר נשמעת באזנונו, נביא מעניין זה מספר עלי ורדים:

הגמ' בר"ה (טז, א) אומרת כי הקב"ה ציווה לתקוע בשופר בראש השנה כדי לערב השטן. מה הביאור בזה?

מובא בספר "מנורת הזהב" מאת הרה"ק רבי זושא מהאניפולי דהנה בתחילת פרשת חוקת "וזאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר" (במדבר יט, ב) וברש"י "שהיו אומות העולם מונין את ישראל מה טעם יש בה וכו' אין לך רשות להרהר אחריה".

לכאורה נראה שזה רע לנו שאין אנו יודעים טעם המצוה ואומות העולם מצערים אותנו בדבר זה, אולם, אומר ר' זושא מהאניפולי שזה לטובתם של ישראל שיש חוק ללא טעם. ומדוע? כי הקב"ה נוהג עם בריותיו "מידה כנגד מידה" ואמרו חז"ל (ב"ר ט, יא) "כל המידות בטלו ומדה כנגד מדה לא בטלה ובמידה שהאדם מודד בה מודדים לו". כאשר אנו שומרים על החוקים של הקב"ה בלי שכל ובלי הבנה - אף הקב"ה נוהג עמנו במידה זו.

הוא מצווה עלינו לתקוע בשופר ועל ידי כך מתערבב השטן ואנו נסלחים. באים השטן ואומות העולם ומקטרגים לפני הקב"ה איך עשה עמנו כדבר הזה? ועונה להם: הם שומרים את החוקים שלי בלי הבנה לכן גם אני סולח להם "בלי הבנה".

נמצא שהחוקים טובים לישראל ועל כך נאמר תהילים (פא, ד-ה) "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו: כי חוק לישראל הוא" ושמירת החוקים תעזור לנו כי ע"ז זה "משפט לאלקי יעקב"

לפי זה יובן הפסוק "ידיבר ה' אל משה לאמר זאת חקת התורה" זה חוק, ולמה? "אשר צוה ה' לאמר" שהקב"ה יוכל לענות לטענות היצה"ר והשטן למה הוא מוחל עונות ע"י מצות תקיעת שופר, למרות שאין לך הסבר הגיוני. עכשיו יש לו הסבר: זה נהיה "משפט", כי זו מכ"מ ובמידה שהאדם מודד כך מודדים לו.

רבי ראובן קרלנשטיין הביא את דברי ה"חתם סופר" בפ' אחרי מות שמבאר את הנאמר בפרשת יו"כ "והיה לכם לחוקת עולם" מדוע כתוב על יו"כ שזה "חוק"? כי דוקא הידיעה שהכפרה של יו"כ היא בגדר "חוק" זה מה שמכפר. הכיצד? אם נשאל אדם "האם אתה מבין למה יו"כ מכפר"? יאמר בטח, למה שלא יכפר, אני הרי צם ומתפלל יום שלם, ועוד הולך בלי נעלים... אדם כזה עלול להרגיש שהקב"ה עוד "חייב" למחול לו..., אבל אם יאמר שבאמת אינו מבין איך זה מכפר, הרי אפילו שהוא צם ומתפלל, אבל הוא היה יודע מה זה כל חטא קטן, זה הרי מרידה ברבש"ע כביכול, אלא שהתורה אמרה שיו"כ מכפר, אז זה אכן מכפר לו. זה הפירוש שאצל מי שמרגיש שזה חוק אז זה באמת מכפר. וכל ענין התשובה זהו חוק.

מספרים שאחד מגדולי ישראל בהיותו ילד, לימדו אותו בליל ה'ניטל' לשחק שחמט. לאחר שתיארו לו את כללי הצעדים של הכלים השונים, אמרו לו שיש כללי יסודי: לאחר שעושים מהלך אין דרך חזרה. א"א להתחרט. אמר: א"כ איני מוכן לשחק במשחק הזה, כי זה לא משחק יהודי. יהודי יודע שגם אם עשה מהלך שגוי ומוטעה, הוא יכול לחזור בתשובה.

הקב"ה אמר שמי שחטא יעשה תשובה ויתכפר לו. זהו שכתוב (תהילים קמו, יט) "מגיד דברו ליעקב", למה? כי "חקיו ומשפטיו לישראל", הקב"ה נתן לנו את ה'תשובה' שהיא דבר לא שכלי, ומדוע עשה זאת? כיוון שגם אנו עושים דברים לא שכליים "לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום" (שם כ).

(עלי ורדים)
לא תטה משפט לא תכיר פנים ולא תקח שחד כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים: צדק צדק תרדוף למען תחיה (טז, יט-כ)

פירש בספר בן איש חי, בהקדם דברי המדרש "כל דיין שלוקח שוחד אינו מת עד שיורה צדק בהוראתו". בביאור המדרש מביא מפי הרב נ"א ז"ל, על מה שכתב התנא "ועתיד אתה ליתן דין וחשבון" ומהו דין וחשבון? שהנה, ברוב דיני התורה יש פלוגתא וכמה שיטות, ואלו ואלו דברי אלוקים חיים, אלא שנפסק ההלכה כדעת אחד הצדדים. וא"כ אם אדם מעוות את הדין, יכול עפ"י רוב לטעון שפסק בזה כאחד השיטות בסוגיא. לכן, כשמגיע לבי"ד של מעלה שואלין ממנו קודם כל מה ההלכה ומה הדין בכל דבר ודבר, ולאחמ"כ עושים עמו חשבון שאם פסק כן איך עיוות את דינו? וזה הפשט עושים עמו קודם "דין" שיורה מה הדין בדבר זה, ואח"כ עושים עמו "חשבון" למה עיוות את דינו.

ואף גם כאן, כשחכם מקבל שוחד, ומפני השוחד פוסק כשיטה מסויימת בהלכה, מגלגל הקב"ה שיבוא לפניו מקרה דומה, ושם לא יקבל שוחד, ויפסוק לפי האמת, ואז נסתם טענתו שפסק כשיטה פלונית. וזה הפשט שכל דיין שלקח שוחד אינו מת עד שיורה צדק בהוראתו הכוונה עד שיורה את הצדק באותו מקרה ואז נתפס בעונו ממנו נפטר. לפי"ז כתב הבן איש חי הביאור בפסוק הוא "ולא תקח שוחד וכו'" ואם תרף את נפשך שאתה פוסק כאן כשיטה פלונית, תדע לך ש"צדק צדק תרדוף", במקרה אחר ששם לא תקבל שוחד הרי תפסוק כפי האמת וייתר תשובתך.

בעניין הזה מסופר, שביולנא היו כמה עגלונים שבסוף עבודתם היו מתיישבים יחד לבלות זמנם בבית מרוח, יום אחד, תוך כדי דיבורם ולהגם עלה על הפרק הנושא של "עולם הבא", ונדברו ביניהם שהראשון מבניהם שמת יבוא לספר לחבריו מה עבר עליו.

ברבות הימים חלה אחד העגלונים, כשבאו חבריו לבקרו הזכירו לו את ההתחייבות שלהם, ואכן הבטיח שיבוא לספר. אחרי כמה ימים אכן שבק חיים לכל חי אותו העגלון. ביום ה"שלישים", הגיע אל חבריו בחלום, לשאלתם, מה נעשה בדינו אמר שהכל עבר בסדר, אלא שנסתם דינו מחמת ה"ויסקי", ומזהירים באזהרה חמורה שלא ישתו "ויסקי" ואז ירווח להם.

שאלו אותו, מה הבעיה ב"ויסקי", הרי היה לזה הכשר? ענה להם: כשהגעתי למעלה שאלו אותי לסדר יומי, ופירטתי להם, שאלו אותי למה לא השתתפתי בשיעור תורה? ולמה לא למדתי? עניתי, שכבר ניסיתי בצעירותי, ונזכרתי שזה מאוד קשה לשבת וללמוד, לכן לא למדתי. בהמשך השאלות, שאלו מה שתינו כשהיינו בבית המרוח, ועניתי שהכל היה עם הכשר כדת. ואז שאלו אותי מהם המשקאות אותם שתיתי, ומניתי אחת לאחת את כל הסוגים: יין, בירה, וכו' וכשאמרת ששתינו גם "ויסקי", שאלו אותי איך שתיתי ויסקי? הרי זה מר?!, עניתי להם שהם לא מבינים ב"ויסקי" כי רק בהתחלה זה מר וקשה אבל כשמתרגלים זה מתוק ביותר!

אמרו לי, א"כ, נפסק דינך לגיהנם! למה? שאלתי, ענו: כי עכשיו הרי אמרת שהנך יודע שישנם דברים שבתחילה הם מרים וקשים אבל כשמתרגלים זה נהיה מתוק ביותר! א"כ היה לך להתרגל וללמוד כדי שיהיה לך מתוק ביותר! (צינוני תורה)

תמים תהיה עם ד' אלקיך (יח ג)

ה"רר" חיים ברלין ז"ל זכה ללמוד מהגר"ז מבריסק זצ"ל אופן עשיית גורל הגר"א פעם שאל את הגר"ז האם עשה כבר פעם גורל זה ואמר שעשה פעם אחת ועלה לו הפסוק "תמים תהיה עם ה' אלקיך".

(כרם חמד)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. (טז יח)

איתא בשלה"ק ובספה"ק שצריך האדם להעמיד ז' שומרים בכל שערי המח, בראיית העין ובשמיעת האוזן ובחוטמו שלא יכעוס, וכ"כ החיד"א מהקדמת מהר"ח, כי חמשת החושים הם שערים שדרך שם עובר כל דבר, חוש הראייה, שמיעה, ריח, דיבור, והמישוש. ושם צריך לשפוט משפט צדק, והאריך

השלה"ק שלזאת נאמר תיכף 'לא תקח שוחד' כיון שהאדם הוא נוגע וקרוב לעצמו לומר שדבר זה אין בו משום חשש שמירת העיניים, לזאת מזהיר הכתוב 'לא תקח שוחד', היינו מנפשו ומיכר, שלא ישחדו את שכלך, להכריע את המשפט הישר. השופט הוא הנשמה, והשוטר הוא היראת שמים. הקב"ה אינו צריך להעמיד שוטר עם רובה, יראת שמים שבנפש האדם הוא עצמו השוטר, שמעורר את האדם, בכל מה שהנשמה אומרת לאדם שלא יעשה כך וכך, שהיא השופט, אזי בא השוטר מדת היראה ומעורר שא"כ יש להתפחד מהשי"ת דאיהו רב ושליט, וכן יראת העונש.

בעליה לרגל היו צריכים להראות את פניו לפני ה', וצריך לזה הכנה דרבה וכו' האבן שלמה משמלויה זצוק"ל שבזה מובן סמיכת הפרשיות, דבסוף פרשת ראה למדנו על ג' פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה', יתן ה' שבעוד כמה שבועות נזכה בחג הסוכות להראות את פני ה' אלקינו, וכדרך שבא לראות כך בא ליראות, וכ' בעל הטורים בפסוק 'לראות את פני' דבספרי תורה הישנים היה כתוב באות פ' דתיבת פני פ' גדולה וכפולה, פ' בתוך פ', לרמוז על פנים בפנים, דכשם שבא לראות כך בא ליראות. שלא נתבייש להראות את הפנים. וכמעשה שהיה באחד ששלח את בנו לשיבה למרחקים לכמה שנים, וכשהגיע זמנו לביתו היה הבחור סופר את השבועות והימים מתי יזכה לראות את אביו ואמו, אמנם כמה ימים לפני הנסיעה היה ריב בין בני השיבה והכו זה בזה, ונתמלא פניו בחבורות ופצעים, ובא לפני האבן שלמה בבכי, איך יסע לבית הוריו עם פנים כזה... [וכן אנו אומרים ביום א' דסליחות 'איך נפתח לפניך דר מתוחים, באיזה פנים נשפוך שיחים'] ושלח אותו לבית הרופא שימרח על הפנים כמה משחות ורפואות, שיוכל ליסוע לבית הוריו. ודחה את הנסיעה בכמה ימים עד שיתרפא ויוכל להראות פניו.

כך כשהיה ביהמ"ק קיים והיינו עולים לרגל ג' פעמים בשנה, לא היינו יכולים להזכר בערב יום טוב, אוי איך אני נראה, שהרי זה לא משחק, היינו צריכים להראות את הפנים לפני השי"ת, כמו אותו בחור שחושב לפני הנסיעה איך אראה את הפנים לאבי ואמי, כך במשך השנה אנו אובדים את הפנים, וב' או ג' חדשים לפני העליה לרגל, היה האדם צריך לטהר את פניו בתשובה. כי הקב"ה מבקש מאיתנו 'הראינו את מראייך', אל תבא עם כובע על המצח, תראה לי את המצח. ואיך נוכל לטהר את המצח? לזאת סמכו ענין לו פרשת שופטים, מה שהיה היה, העיקר מאכן והלאה להעמיד שוטרים על חמשת החושים, להתלבש ביראת העונש ויראת הרוממות, לשמור הראיה והשמיעה והדיבור והמישוש, לחיות איזה תקופה במשקל ומשפט צדק, ולא יקח שוחד מיצור, ולא יטה משפט שמספיק להתחיל לפני יום טוב, אלא מעשיו להתעורר, צדק צדק תרדוף, למען תחיה וירשת את המתנות האשדולות אשר ה"א נותן לך.

וכשעלו לארץ ישראל באו לבכות אצל מהר"י בירב שבאלו הימים שהיו אנוסים בספרד, לא היה להם ברירה וכמה פעמים עברו מתוך האונס על חילול שבת וטרפות ויה"כ, כדי להראות מבחוץ כאילו שהוא נוצרי, כשראה ששלוחי האינקויזיציה עוקבים אחריהם, עברו על כמה עבירות, ומעיקר הדין לא היו בגדר 'אונס רחמנא פטריה' כי לא היו אנוסים ממש, שהמלך הכריז שכל מי שרוצה להשאיר יהודי שיברח מהמדינה עד חודש חשוון, נמצא שכל העבירות שעברו לא היה ממש באונס.

וכתב מהר"י בירב שהיתה דמעתם על לחיים להצילם מידי כרת, שהרי כל חייבי כריתות שלקו, נפטרו מידי כריתות, כי כל חייב כרת הרי עבר על לאו ובכל לאו יש חיוב מלקות. ועמדו בדלתי ביתו של מהר"י בירב בבכיות נוראות שיסכים לתת להם מלקות. אלא שבהמשך הדורות מאז שגלינו מארצנו כבר אין לנו סמיכה, והרי אי אפשר להעניש א"כ יש בית דין סמוכים, ואיך יתנו להם מלקות?

ואז החליט מהר"י בירב ע"פ מש"כ הרמב"ם שאם מסכימים כל בני ישראל היושבים בא"י על צדק אחד שהוא גדול הדור, יוכל הוא לחדש את הסמיכה ככחו של משה רבינו. וכך הוה, כל חכמי ישראל מצפת הכתירו את מהר"י בירב שהוא יהיה הסמוך, והסמיך בכוחו הגדול עוד ג' צדיקי הדור, המבי"ט, האלשי"ך, ומרן הבית יוסף, וכך הוה מעשה שישבו בית דין ולקחו שוטרים ונתנו מלקות לגולי שפניא, שמחו שמחה גדולה שנפטרו מידי כריתות, ועשו קידוש בשבת קודש.

באותם הימים היה צדיק גדול בירושלים, מהרלב"ח, רבינו לוי בן חביב, מנו"כ בהר הזיתים, וכתב לחכמי צפת היתכן שעשיתם כן מבלי לשאול את חכמי ירושלים, ועוד וכי איך נתתם מלקות בלי התראה. ומהר"י השיב לו כמה תשובות, וחזר וכתב לו הרבה. וכל חילופי המכתבים ביניהם הודפסו בסוף תשובות מהר"י בירב ובשו"ת מהרלב"ח. ובתוך הדברים כתב לו מהר"י בירב שאילו היה רואה את בכייתם, כבר היה מוצא עצה לחסרון ההתראה.

וכתב העבודת יהודה' זצוק"ל שזה היה כל 'מוסד השוטרים' בשבטי ישראל, שלא היה השוטר מרים את ידו או את מקלו, מבלי שהיה המוכה מתחנן לפני השוטר, אלא ממך תרחם על נשמתו העלובה ותטהרנה ע"י מכות. כי כל מי שחייב משום איזה חטא ועון וכן הנה העולם, אין לנו השגה איזה צער גדול יש לנשמתו בעולם האמת, וע"י מעט הצער שסובל כאן, הרי נטהרת נשמתו לעד ולנצח נצחים. וכמ"ש בגמ' מכות: 'כיון שלקה, הרי הוא כאחרי'.

וכן מדויק בפסוק 'שופטים ושוטרים תתן לך', היינו שבני ישראל נותנים וממנים אותם בשמחה שיהיו שוטרים עליהם. וח"ו לא היה זה מצד מדות מושחתות או עבודה בזויה, אדרבה השוטר היה מטהר נפשות ישראל. [וכן מבואר ברמ"א שכל העם לוקין בערב יה"כ אחר מנחה, ויש בתי מדרשות שנוהגין כן עד היום, ויש שנהגו ברצועת שור או חמור, אף שאין זה ממש כציור אותם ל"ט מלקות, מ"מ אנו למדים מכאן שהמכה אינו עושה פעולה אכזרית, אדרבה המוכה מתחנן לפני המכה שיכנו. ואין זה אכזריות אלא רחמנות להתרצות ולהסכים להכותו, ולומר והוא רחום יכפר עון].

ואע"פ שמבואר בגמ' שהיו כופתים את המוכה, גם זה היה באהבה, כמו שאמר יצחק לאברהם אביו שיעקדנו שלא יבעט מרוב צער או פחד. וכמו שאדם מל את בנו בן שמונת הימים, עושה זאת בשמחה, כך מספר מהר"י בירב שאותם האנוסים שמחו שמחה גדולה על שלקו אותם, ופטרו את נשמתן מדין כרת.

וביאור עוד רבי יהודה שעבודת השוטרים הם כמו רופאים, כשהרופא מבין שהחולה צריך ניתוח דחוף כדי להציל את חייו, אעפ"כ אינו מנתח עד שיחתום החולה על הסכמתו לניתוח, ולכאורה קשה מה לו להתעכב עד

השלה"ק שלזאת נאמר תיכף 'לא תקח שוחד' כיון שהאדם הוא נוגע וקרוב לעצמו לומר שדבר זה אין בו משום חשש שמירת העיניים, לזאת מזהיר הכתוב 'לא תקח שוחד', היינו מנפשו ומיכר, שלא ישחדו את שכלך, להכריע את המשפט הישר. השופט הוא הנשמה, והשוטר הוא היראת שמים. הקב"ה אינו צריך להעמיד שוטר עם רובה, יראת שמים שבנפש האדם הוא עצמו השוטר, שמעורר את האדם, בכל מה שהנשמה אומרת לאדם שלא יעשה כך וכך, שהיא השופט, אזי בא השוטר מדת היראה ומעורר שא"כ יש להתפחד מהשי"ת דאיהו רב ושליט, וכן יראת העונש.

בעליה לרגל היו צריכים להראות את פניו לפני ה', וצריך לזה הכנה דרבה וכו' האבן שלמה משמלויה זצוק"ל שבזה מובן סמיכת הפרשיות, דבסוף פרשת ראה למדנו על ג' פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון ה', יתן ה' שבעוד כמה שבועות נזכה בחג הסוכות להראות את פני ה' אלקינו, וכדרך שבא לראות כך בא ליראות, וכ' בעל הטורים בפסוק 'לראות את פני' דבספרי תורה הישנים היה כתוב באות פ' דתיבת פני פ' גדולה וכפולה, פ' בתוך פ', לרמוז על פנים בפנים, דכשם שבא לראות כך בא ליראות. שלא נתבייש להראות את הפנים. וכמעשה שהיה באחד ששלח את בנו לשיבה למרחקים לכמה שנים, וכשהגיע זמנו לביתו היה הבחור סופר את השבועות והימים מתי יזכה לראות את אביו ואמו, אמנם כמה ימים לפני הנסיעה היה ריב בין בני השיבה והכו זה בזה, ונתמלא פניו בחבורות ופצעים, ובא לפני האבן שלמה בבכי, איך יסע לבית הוריו עם פנים כזה... [וכן אנו אומרים ביום א' דסליחות 'איך נפתח לפניך דר מתוחים, באיזה פנים נשפוך שיחים'] ושלח אותו לבית הרופא שימרח על הפנים כמה משחות ורפואות, שיוכל ליסוע לבית הוריו. ודחה את הנסיעה בכמה ימים עד שיתרפא ויוכל להראות פניו.

כך כשהיה ביהמ"ק קיים והיינו עולים לרגל ג' פעמים בשנה, לא היינו יכולים להזכר בערב יום טוב, אוי איך אני נראה, שהרי זה לא משחק, היינו צריכים להראות את הפנים לפני השי"ת, כמו אותו בחור שחושב לפני הנסיעה איך אראה את הפנים לאבי ואמי, כך במשך השנה אנו אובדים את הפנים, וב' או ג' חדשים לפני העליה לרגל, היה האדם צריך לטהר את פניו בתשובה. כי הקב"ה מבקש מאיתנו 'הראינו את מראייך', אל תבא עם כובע על המצח, תראה לי את המצח. ואיך נוכל לטהר את המצח? לזאת סמכו ענין לו פרשת שופטים, מה שהיה היה, העיקר מאכן והלאה להעמיד שוטרים על חמשת החושים, להתלבש ביראת העונש ויראת הרוממות, לשמור הראיה והשמיעה והדיבור והמישוש, לחיות איזה תקופה במשקל ומשפט צדק, ולא יקח שוחד מיצור, ולא יטה משפט שמספיק להתחיל לפני יום טוב, אלא מעשיו להתעורר, צדק צדק תרדוף, למען תחיה וירשת את המתנות האשדולות אשר ה"א נותן לך.

(הגרמ"י רייזמן)

ואל השפט אשר יהיה בימים ההם (יז, ט)
ואפילו אינו כשאר שופטים שהיו לפניו, אתה צריך לשמוע לו. אין לך אלא שופט שבימיך (רש"י).

התורה ניתנה לחכמים שבאותו הדור, וכאותו מעשה ברבן גמליאל שקבע את יום הכיפורים ליום מסויים, ורבי יהושע חלק עליו, ורבן גמליאל גזר עליו שיבוא אצלו באותו יום במקלו ובתרמילו - וכך אכן עשה רבי יהושע (ר"ה כד ע"ב).

מעשה שהיה בוילנא בזמנו של הגר"א: בבית החייט שהיה שכנו של הגר"א התעוררה שאלה על עוף בערב שבת. שלח החייט את אחד מילדיו שילך לשאול את הגר"א, והגר"א הטרף את העוף. אשת החייט שלא ידעה על כך שבעלה שלח את אחד הילדים לשאול את הגר"א, שלחה אף היא ילד אחד שילך לשאול את רבה של וילנא רבי שמואל ב"ר אביגדור זצ"ל, חזר הילד ואמר שהרב פסק שהעוף כשר - והמבוכה היתה גדולה.

חזרו לרב ואמרו לו שהגר"א פסק שהתרנגולת טריפה. הלך הרב לגאון, ואמר לו: 'אתה אמנם גדול ממני בתורה עשרת מונים, אך אם נפסוק כמון - לתעורר סמכותי כרב העיר, עלינו לבוא לבית החייט בליל שבת זה ולאכול שם את העוף. התורה אינה תלויה בגאוניות של הגר"א, אלא ברב הפוסק של העיר. אני הרב ולא אתה!' והגר"א הסכים לו.

אך כשהגיעו לבית החייט והתיישבו כדי לאכול את העוף, באותו רגע ניתק החבל שקשר את המנורה לתיקרה, ונר החלב נפל לתוך התבשיל, וממילא לא יכלו לאכול את העוף.

תפקידו של הרב אינו קל, כיוון שצריך להיות לו לב טהור נקי מכל נגיעות. ישנן הרבה נגיעות בלתי טהורות באדם. אך אם הרב הוא אדם ישר, אם הוא מחפש רק את האמת, והוא לומד כמיטב יכולתו - התורה שלו היא תמיד "תורת אמת", ותהיה אשר תהיה המסקנה אליה יגיע, המושג "טעות" כלל אינו קיים לגביו.

(נפש שמשון, התורה וקניינה)

מאוצרות המגידים

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך.

כתוב בספר 'עבודת יהודה' [להגה"ק רבי יהודה ליכטנשטיין, בן אחיו של הגה"ק רבי הלל קאלאמייער זצוק"ל, היה תלמיד של דודו רבי הלל, וכן תלמיד ה'מעגלי צדק' מתלמידי החת"ס ז"ע] שופטים ושוטרים, פרש"י 'שוטרים הם

שיחתום החולה, והרי הרופא יודע האמת שחייבים לנתח אותו להציל את חייו? אלא שכן הוא הסדר שאין הרופא עושה פעולה בלי הסכמת החולה, כך היו שוטרי בני ישראל עושים פעולתן להכות ולרדות רק בהסכמת ישראל. אמנם זה פשוט שמי שנתחייב מכות ובורח מבית דין שלא יכוהו, כופין אותו בכח ונותנין לו מכות. וזאת ככל מצות עשה שכופין את האדם לקיים המצוה אף שלא ברצונו.

ומעתה מיושב מה שכתוב בפסוק לשון יחיד 'תתן לך בכל שעריך', כי כל יחיד קיבל על עצמו שוטר להכותו לעת הצורך כדי להציל את נשמתו. ולולא כן, לא היה יהודי אחד מסכים להיות שוטר להכות את ישראל.

וכתב עוד בשם המעבר 'יב' ס' א' סעיף כח שיש מלאך שדן את האדם אחר מיתתו, ושמו צדק, וכל הרוצה להפטר מזה המלאך ששמו צדק, הוא מבקש ומתחנן לפני השוטרים בזה העולם שיכוהו ויטירוהו ויצילוהו מאותו המלאך.

ונמצא שמוסד השוטרים הם כמוסד הרופאים, כי גם הם עוסקים לרפאות את ישראל מכת ומכל רע.

(הגרמ"י רייזמן) **לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל (יז, יא)**

רבי שלום שבדרון זצ"ל, כידוע, הוציא לאור את הספר "דעת תורה" של סבו, המהרש"ם מברעזאן זצ"ל, והוא היה זקוק לכסף להוצאת הספר. לשם כך התכונן ב'בין הזמנים' של חודש ניסן, מיד אחר הפסח לנסוע לחו"ל, להיפגש שם עם נדיב אחד, בתקוה שהלה יתרום להוצאת הספר.

אבל כמובן, לפני שנוסעים לחו"ל צריכים לבקש רשות מהמשגיח, איש אלוקים קדוש רבי יחזקאל לינשטיין זצ"ל שהיה בבני ברק. לילה לפני הנסיעה, הגיע רבי שלום עם המזוודה, וכמובן עם כרטיס הטיסה, לבית חתנו, הרב אריאל בבני ברק, כדי להיכנס בבוקר אל המשגיח, לקבל את רשותו לנסוע ולקבל את ברכתו.

ימים ספורים קודם לכן, בחול המועד פסח, היתה ברית בבני ברק לנכדו של רבי שלום, כאשר המשגיח היה הסנדק, אבל רבי שלום לא השתתף בברית. כאשר נכנס אל המשגיח לקבל את ברכתו, שאל אותו המשגיח: "הרי היתה לפני כמה ימים ספורים ברית לנכד שלכם, ואיך יתכן שהייתם לא הגיע לברית? השיב רבי שלום: "היה לי כאב רגליים, והייתי צריך לנוח קצת".

שאל אותו המשגיח: "היה לכם כאב רגליים? אם כן כיצד אתה עומד כעת לנסוע לאמריקה, הרי אתה צריך לנוח?"

שמע זאת רבי שלום, נפרד מהמשגיח, שב לבית בתו, שם המתינה לו הרעבעצין שליוותה אותו לבני ברק, נטל את המזוודה, ואמר לה שחוזרים לירושלים הביתה. הרי המשגיח אמר שצריך לנוח.

היא שואלת אותו: "הרי הכל מוכן לנסיעה!?" והוא משיב לה: "המשגיח אמר..."

רבונו של עולם, שמעתם כזה דבר? אני לא יודע מה אתם הייתם עושים, אבל אני יודע מה אני הייתי אומר למשגיח: "רביה, ברוך השם, עבר לי הכאב רגליים, אחרת לא הייתי יכול להגיע, ואני חש בטוב ויכול לנסוע לאמריקה." אבל רבי שלום לא אומר הסברים. אם הוא שומע מהמשגיח שצריך לנוח, אז הוא נוסע בחזרה לירושלים!

זמן לא רב לאחר מכן, הוזמן רב שלום להיות סנדק בברית שהתקיימה בטלזסטון. מגיע רבי שלום לברית, והנה הוא פוגש שם את אותו גביר, איליו תכנן לנסוע לאמריקה. הגביר הזה היה בארץ עוד לפני פסח, ואם רבי שלום היה נוסע לאמריקה, הוא כלל לא היה פוגש אותו!

מבהיל ומרעיד. מוראדיגע התפעלות. אם לא היה שומע לקול המשגיח הוא היה נוסע לאמריקה לחינם.

אבל זה עדיין לא הכל. רבי שלום סיפר כי ברגע שבוטלה הנסיעה לאמריקה, הרי נותר לו זמן פנוי, והוא 'התישב' מיד לכתוב את ה"לב אליהו". ואני אומר לכם: אם לא זה שרבי שלום ביטל את נסיעתו, לא היה יוצא ה"לב אליהו" לעולם!

אוי, למשגיח היו עיניים, אתם שומעים מה זה אמונת חכמים? מה זה לשמוע לדברי חכמים?

(יחי ראובן) **תמים תהיה עם ה' אלקיך (יח, יג)**

התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקר אחר העתידות אלא כל מה שיבא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו (רש"י)

העולם מתנהל סביבנו במהלכים שאינם תמיד ברורים ומחווירים לנו, אין לנו יודעים מדוע "צדיק - ורע לו", או, לחלופין, משום מה "רשע - וטוב לו?"

והיחידות סתומות ובלתי פתורות מעין אלו הן מנת חלקנו מדי יום ביומו.

תמים תהיה - מצוה עלינו התורה, התהלך עמו בתמימות - מבאר רש"י, ובכך מדריכים אותנו לשוח את קומתנו לפני אלוקי השמים והארץ, לא לדרש במפלא מאתנו, לדעת שכל מה שבא עלינו לטובתנו הוא, ולקבל זאת בתמימות.

אמונה תמימה על אף הקושי

אמונתנו מיוסדת על כך שהמצוות תבאנה על האדם שכר טוב, ואילו העברות תבאנה על ראשו את ההפך מזה. ואף על פי שפעמים אנו רואים שלצדיק רע ולרשע טוב, עלינו לדעת בברור שהעולם מתנהל בצדק ובישור.

וכבר צעק חבקוק הנביא (חבקוק ב, א): "על משמרת אי עמדה", ופרש רש"י: "עג עגה חבקוק ועמד בתוכה ואמר: 'לא אוזו מכאן עד שאשמע מה ידבר בי על שאלתי זאת, למה הוא מביט ורואה בהצלחתו של רשע ומה אשיב אל הבאים להתוכח לפני?".

והקב"ה ענה לו (שם ד): "וצדיק באמונתו יחיה", כלומר: יכול אתה לשאול שאלות ולהקשות קשיות. לעתים תקבל תשובה, ולפעמים לא תצליח להבין - אבל תמיד עליך לדעת שהקב"ה עושה את הטוב והנכון ביותר, ולא לנסות לחקור ולהבין מעשי קל.

רבה של ירושלים, רבי יוסף חיים זוננפלד, נהג לרקוד בשמחת תורה יחד עם הילדים. אחד מאלו שזכו לרקוד ב'הקפות של הילדים' היה הילד אברהם ברגמן, אשר בסוף ימיו ספר את המעשה הבא:

באחת השנים, לאחר שסיים רבים יוסף חיים לומר את "אין כאלקינו" נגש אליו אברמ'ה הקטן, ובבישנות אמר: "רבי יש לי קושיא חמורה על הסדור... ליטף רבי יוסף חיים את לחיו ואמר ברוך: "שאל בני".

"מדוע אומרים קודם 'אין כאלקינו, אין כאדוננו', ולאחר מכן שואלים 'מי כאלקינו? מי כאדוננו?', לכאורה היה מתאים יותר לשאול קודם, ורק לאחר מכן להשיב?".

"ילד נבון, חייך אליו הרב, "אמשול לך משל שעל ידו תבין: כאשר אדם נכנס למערה ענקית הוא נתקל בחשכה מוחלטת. לכן מי שרוצה להכנס למערה וגם לזכות לצאת ממנה בבוא העת, צריך לעשות לו בדרכו סימנים בדמות אבנים גדולות, עמודים יצוקים וכיוצא בכך, וכשירצה לצאת יוכל להעזר בהם".

"לעומת זאת, השוטה איננו חושב על המחור ואינו מכין לעצמו סימנים - אלא נכנס במהירות מבלי להשיגח, ורבים הסכויים שהוא יתקל בקשיים רבים, בשעה שיתעה ויאבד את דרך המלך. וכבר קרה שאנשים כאלו אבדו את דרכם ומתו ברעב".

"הסימנים הללו הם הבטחוונות שבידי האדם, ובזכותם יצליח לצאת מבלי לטעות בדרך ולשרוד את נפתולי החיים".

"אף אנו, ההולכים בדרכי החיים, חייבים לסמן סימנים שיסיעו לנו בהליכה הסלולה מדור לדור. הסימנים הללו הם ההצהרה הברורה: 'אין כאלקינו, אין כאדוננו'. רק לאחר שקבענו אותם במסמרות של ברזל, יכולים אנו לצאת בשלום לדרך, ולנסות להבין 'מי כאלקינו, מי כאדוננו', שכן שאלות מסוג זה, מבלי קביעת האמונה עמוק בלבנו, מסוכנות הן".

לאחר מכן הביט רבי יוסף חיים באברמ'ה ברגמן במבט חודר ואמר לו: "רואה אני, כי עתיד אתה בעוד זמן מה לעזוב את ירושלים, ובמשך שנים רבות לא תהיה כאן. אל תשכח להציב לך סימנים בדרכך, כדי שחלילה לא תסטה מן הדרך". הוא נאנח לרגע ואחר שנה: "אל תשכח".

ימים חלפו, אברמ'ה הצעיר בגר והיה לאיש, הוא נקלע לאירופה ושהה בה במשך כל שנות הזעם, ומוראותיה של השואה הנוראה חרוטים בבשרו. במהלך השנים הללו עמד לא פעם בפני נסיונות מרים. היאוש הנורא הביא אותו להעדיף את מותו מחייו. אך בכל פעם כזו, עלתה במוחו אותה תמונה של רבה הישיש של ירושלים העומד ומסביר לו, כדבר איש אל רעהו, אודות הסימנים שחייב הוא להציב לעצמו בדרכו.

בזכות אותם סימנים, ובכוחה של האמונה הברורה שבערה בי "אין כאלקינו, אין כאדוננו" - ספר ברבות הימים - החזקתי מעמד.

רבי יוסף יעבץ, שגלה עם גולי ספרד, שכתב שאל מול הנסיון הגדול בספרד, אשר העמיד לכל אחד את הבררה בין גרוש לבין התנצרות, הצליחו חלק לעמוד בגאון, בשעה שאחרים לא הצליחו, וקבלו עליהם למראית עין את דת הנצרות.

והנה, באורח פלא התברר, כי דוקא האנשים הפשוטים, אשר בקושי ידעו לומר תהלים, אולם אמונתם היתה יצוקה על יסודות איתנים - הצליחו שלא לפול, עזבו הכל מאחוריהם ויצאו לגלות, ואילו החכמים האנשים העשירים והפילוסופים נותרו בספרד, כשחלקם מצליחים לעמוד בנסיון וחלקם לא. שכן מי ששואל "מי כאלקינו", כבר מכניס עת עצמו לסכנה של אמונה, והמשוכב ביותר הוא לעמוד ולומר "אין כאלקינו!"

קוואק חשוב, אשר הגיע לדרגה של שר בממשלת הצאר, רכש לעצמו סוס מיוחס מגזע תרשישים, הישר ממצרים, בעל תעודת יוחסין של עשרה דורות אחרונית.

מאמץ רב היה כרוך בהעברת הסוס לרוסיה, אולם השר לא נרתע מן הקשיים, ולבסוף הצליח להביאו, עמד ורחץ וקשט אותו בתכשיטים יקרי ערך.

באחד הימים נאלץ לנסוע לעיר אחרת. לקח אתו השר חיל ופקד עליו שהוא יהיה ממונה על שמירת הסוס בלילה, כאשר הוא עצמו יפרוש לשנה.

כשירד הלילה והשר עמד לפרוש לשנה, הוא הזהיר את החיל שלא ירדם, והציע לו שינסה לחשוב בשעת הארוכות הבאות מחשבות פילוסופיות.

הקוואק נרדם מיד, אולם כעבור שעתים התעורר בבהלה. "מי יודע אם לא נרדם החיל?" הרהר וקפץ מן המטה.

הוא מצא את החיל ערני לחלוטין. "על מה אתה חושב?" שאל אותו.

"כאשר דופקים מסמר בעץ נהיה בו חור", גילה לו החיל את צפונות לבו, "ומהרהר אני להיכן הלך העץ שהיה קודם לכן בתוך החור?".

"המחשבות הללו חשובות ביותר", החמיא לו הקוואק, "המשך הלאה ועשה חילו!".

האח והמכונות לא נראו באופק, והאברך, אשר בתחילה לא העלה על דעתו שיאלץ להמתין כל כך הרבה, נאות להסביר.

"שים לב, כאשר נכנס לקוח לחנות בטוקיו, ומבחין שיש לו את כל מה שהוא צריך, האם מעלה הוא על קצה דעתו, שהמנהל יושב בסינפורה? ודאי שלא, אולם אתה יודע את האמת, אתה הוא מנהלה של חנות, וכל הקניות והמכירות מופיעות אצלך על המסך בבית, ולפי זה אתה מחליט מה להזמין, מה לקחת, את מי לשלוח ולהיכן".

"הבט לרגע החוצה" - המשיך - "המוני מטוסים ממריאים ונוחתים, כיצד יתכן שהם אינם מתנגשים זה בזה? בגלל מגדל הפקוח... שם נותנים הוראות מי ינחת ומי יעלה, ומנהלים את שדה התעופה כולו".

"גם מי שאינו יודע על קיומו של מגדל פקוח, אינו יכול לומר שאין מגדל כזה... לפיכך, כאשר מתעוררות לאדם שאלות או קושיות, מותר לו לשאול, אולם גם אם לא יקבל תשובה, עליו לדעת שהכל מנוהל בדקדוק מופתי בידי הבורא יתברך, ואף אם אין כרגע תרוץ ברור, אמונתנו התמימה מחייבת אותנו להמשיך להכנע לפני הקב"ה מבלי הרהור ופקפוק, חלילה".

"בצעירותי" - נזכר לפתע בארי - "בהיברו סקול למדו על זה, נדמה לי שאפילו קראו למה שאתה אומר בשם מסוים...".

"אולי השגחה פרטית?", נסה האברך את כוחו.

"כן, כן, כך בדייק, השגחה פרטית!".

"אספר לך ספור מענין אודות השגחה פרטית, אותו שמעתי זה עתה בנסיעתי לארץ ישראל:

ארגון תשובה גדול קיים סמינר בסוף שבוע, וכל הרוצה לבוא - הוזמן ליטול בו חלק. בין המשתתפים היה בחור שחום עור שישב בשקט והאזין לכל ההרצאות, לאחר מכן נערכה במקום תפלת ליל שבת, ולאחריה הוזמנו אלו שרצו בכך להשתתף גם בסעודה.

אחד המארגנים הבחין כי הבחור הצעיר עומד מן הצד ומהסס אם להצטרף לסעודה או לא, הוא נגש אליו, הניח יד על שכמו ואמר: מה דעתך להצטרף אלינו? מתוכננת לנו סעודה טעימה, שפע שירים, שיחות מענינות וגם הזדמנות להכיר עוד חברים חדשים!

"אמור לי" - הגיב הבחור - "במהלך התפילה הבחנתי ששרו כאן איזהו שיר מענין, הוא התחיל במילים 'לכה דודי', אהבתי מאד את הניגון, האם בסעודה אתם מתכננים לשיר אותו שוב?".

"אם תשובה חיובית תעזור לך להחליט שאתה בא, אין בעיה - נשיר 'לכה דודי' בסעודת ליל שבת".

והבחור, נענה להזמנה והגיע.

למחרת, לאחר תפילת שחרית, שוב הוזמן הציבור להשתתף בסעודה, ושוב הבחין אותו מארגן בהיסוסי הבחור.

הוא מהר לגשת אליו.

"לא נעים לי" - אמר הבחור - "אבל האם גם היום אתם מתכוונים לשיר 'לכה דודי'?"

"אפשר לשיר" - הסכים המארגן, והבחור שוב מצא את עצמו משתתף בסעודה ומתמוגג על הניגון.

לקראת סעודה שלישית שוב חזרה על עצמה הבקשה, ושוב התמלאה משאלתו של הבחור.

כשהסתיימה השבת, ישב המארגן לשיחה אישית עם הבחור.

"איך קוראים לך?" התענין באדיבות.

"מוחמד פארוק".

"מוחמד?", איש הצות הנדהם הזדקף במקומו. - "אתה יהודי?".

"כן, בהחלט, למרות שאינני דתי בכלל".

"אם כן, א-הם, כיצד קבלת שם כזה?".

"אבי ערבי, אבל אמי יהודיה. ואם אינני טועה, פרושו של דבר שגם אני יהודי".

"כן, זה נכון. אבל האם אתה בטוח שאמך אמנם יהודיה?".

"אמי ספרה לי שמוצאה ממשפחה יהודית. בצעירותה היתה מרדנית, ולא רצתה שום קשר עם היהדות או עם משפחתה. כאשר ספרה לסבי ולסבתי שהיא מתכוננת להנשא לערבי, הפצירו בה לעשות טובה אחרונה למענם. הם בקשו ממנה לגשת לבית העלמין העתיק בצפת, ולהצטלם ליד קברו של אחד מאבות המשפחה שלנו. אותו סבא רחוק היה רב גדול שחי לפני הרבה שנים, וסבי וסבתי נהגו ללכת ולהתפלל על קברו, בכל עת שהיו זקוקים לעזרה כלשהי.

אמי החליטה שזו בקשה קלה לבצוע, ולכן הסכימה. התמונה שלה נמצאת אתי כאן".

מוחמד הוציא מכיסו תמונה מרופטת והראה אותה למרצה. "הצעירה שבתמונה - זו אמי, לפני שנשא לאבי. היא עומדת סמוך לקברו של אבי המשפחה שלנו. אולי תוכל לפענח את הכתוב המופיע על המצבה, ולומר לי מי הוא היה?".

המרצה בחן את התמונה ולא האמין למראה עיניו. הוא הכיר היטב את הכתוב על המצבה הידועה: "רבי שלמה אלקבץ" - מחבר 'לכה דודי'!

מוחמד הסכים להשתתף בסמינרים נוספים, ולא חלף זמן רב עד שקבל על עצמו באמת ובתמים עול תורה ומצוות.

כעבור שעתים שוב הגיע, הוא מצא את החיל יושב ומהרהר עמוקות, "במה תטריד את מוחך כעת?" התענין.

והחיל משיב: "כשאוכלים בייגלה עם חור, נעלם החור תוך כדי האכילה, ואני מתיגע לדעת להיכן נעלם החור?".

"מחשבות שכאלו!", התפעם השר, "עוד תזכה לקבל העלאה בדרגה, "המשך הלאה!"

שעתים נוספות חלפו, ושוב חוזר השר להתענין בערנותו של החיל. קמטים במצחו של השומר מעידים על מאמץ מחשבתי רב, ובענין רב הוא נגש ושואל: "מה עכשיו?"

"כעת", השיב החיל, "אני עסוק במחשבה חשובה ביותר, מתפלא אני כיצד יתכן שאני עומד פה כבר כמה שעות, ובכל זאת גנבו את הסוס?".

עמד על כך החדושי הרי"ם (הוא בספר פרחי רש"י): זהו סופו של העוסק במחשבות פילוסופיות, סופו שייגנבו לו את האלקים שלו מתחת ידיו, שכן מחובתו של האדם להתהלך עם אלקיו בתמימות, ורק לאחר שהאמונה נטועה בו היטב, יכול הוא לנסות להבין על מה ולמה.

יש מקום לפילוסופיה ביהדות, אנו מוצאים את הרמב"ם שואל במורה נבוכים שאלות פילוסופיות רבות, אולם כל מקומה של הפילוסופיה הוא רק אחרי האמונה התמימה.

כניעה בפני הוראותיו של 'מגדל הפקוח'

כאן המקום להוסיף כי יש הנוטים להפוך את המצוות לסגולות: זו סגולתה לשמירה, זו מביאה לעשירות, האחרת לזרע של קימא, ועוד כהנה וכהנה. אולם לא זוהי דרכה של תורה.

הקב"ה מצוה אותנו להתהלך עמו בתמימות, מבלי לחקור אחר העתידות ומבלי לתור אחר 'חכמות' באמונה, עלינו להניח את ה'מושכות' בידי מי שאמר והיה העולם, ולהכניע את עצמנו בפני ידו המכוננת את העולם.

שיעור מאלף בענין זה ניתן לאברך חסידי, בשובו לביתו מחתונה משפחתית בארץ ישראל, ומעשה שהיה כך היה:

מטוסם נחת בנמל התעופה בדנבר, ואחיו הצער של האברך בא לקבל את פניהם. אף אחד מהם לא הכיר את שדה התעופה שם, ובעוד הם משתרכים עם מזוודותיהם, הציע האח שהוא ימנה אל הרב שחנה בחניון, ובעוד זמן קצר יבוא לאסוף אותם.

האברך, ר' לייזר קאסין שמו, המתין לו במקום שקבע - אולם הדקות חלפו בזו אחר זו, והאח איננו.

תוך כדי המתנתם נגש אליהם אדם לבוש חליפת ספורט ונעלי ספורט אפנתיות, בעל ארשת קדורנית משהו ובקש: "כבוד הרב, האם אוכל לשאול משהו?".

כנראה שאין אדם בכל נמל התעופה שנראה רב יותר ממני - הסיק האברך והנהן בראשו, "בשמחה, מה רצונך?".

האם אפשר ללכת לנחם אבליים בבגדים הללו או שעלי ללוש חליפה?".

"אין הלכה כיצד צריך להתלבש כשבאים לנחם אבליים", אמר האברך, "הנך יכול ללכת כך, זה בסדר גמור".

"ולתגלגל מותר לי?" - הוסיף האיש להקשות.

"אין בעיה להתגלגל, רק לקרובים בדרגה ראשונה אסור".

ר' לייזר, שרצה לגרום לאוירה נעימה יותר, הושיט את ידו: "שמי לייזר קאסין מבורו פארק, ומי אתה?".

"אני בארי סנגר, מוצאי משיקאגו, אבל בשבע שנים האחרונות אני מתגורר בסינפורה. יש לי חברה גדולה יצור בגדי ספורט עם סניפים בטוקיו, סינפורה ושיקאגו. הבסיס שלי הוא סינפורה, ולכן אני גר שם כעת".

ר' לייזר התענין אם קימת קהילה יהודית כלשהי בסינפורה, ובארי ספר על קהילה קטנה, המורכבת ברובה מאנשי עסקים כמותו, המשתדלים לעשות מה שהם זוכרים מזכרונות ילדותם ב'היברו סקול'.

"אני משתדל להתפלל ככל יכלתי", אמר בארי, "אבל מעולם לא למדו אותי לנחם אבליים".

"מה קרה? מי נפטר?" ניסה ר' לייזר בעדינות מתבקשת.

"בת אחי הגדול, בת שש בסך הכל... נפטרה בפתאומיות מדלקת קרום המוח... הם בשיקאגו... ורק קודם קבלתי את ההודעה... לא אספיק כבר להגיע להלויה, אבל אל בית אחי אני מוכרח להגיע, כדי לנחם, ואני עולה כעת על טיסה לשיקאגו...".

"סליחה, כבוד הרב, באמת סליחה, אבל... אפשר אולי עוד שאלה קטנה? כיצד מנחמים במקום כזה? הלא הילדה היתה טובה... ופתאום היא נפטרה... ככה, מדלקת קרום המוח, בחטף... האם יש ליהדות משהו לומר בענין הזה?".

"לא כתוב בתורה מה לומר", הסביר האברך, "אבל עצם העובדה שהגעת ממרחק אל אחיך, על מנת להיות ביחד אתו, מעודדת אותו, תומכת בו בשעותיו הקשות ומשמשת עבורו משענת. אם בכל זאת אתה חש צורך לומר משהו, אמור לו כי אנו מאמינים שמאומה לא מתרחש בעולם מעצמו, אלא הקב"ה הוא מנהל את הכל, לא דלקת קרום המוח או מחלה כזו או אחרת בכוחם להמית אדם, אלא זוהי החלטה בלעדית של בורא העולם, ואנחנו מאמינים שזו החלטה הטובה ביותר. כך בדיוק צריך לקרות".

"תוכל להסביר לי יותר, למה אתה מתכוון?", מבט מבקש היה בעיניו בשעה ששאל.

"רואה אתה" - סיים החסיד את סיפורו המפעים - "כך מתנהל אדם המכופף את עצמו למגדל הפקוח ויודע כי ישנה בעולם השגחה פרטית על כל אחד ואחד, השומרת ועוקבת אחר כל צעדי..."
בארי היה נרגש מאד, הוא הודה נרגשות לר' לייזר: "אין לך מושג, רבאיי, כמה עזרת לי! אני מצטער, אבל כעת עלי לעזוב כדי שלא אפסיד את הטיסה", ונפרד ממנו לשלום.
ר' לייזר הציץ בשעונו. חצי שעת המתנה חלפה, ועדין אחיו הצעיר אינו נראה באופן עם מכוניתו! בני משפחתו היו דאגים - מי יודע אם לא קרה לו משהו, חלילה?

אך חיוך רגוע היה נסוך על פניו של ר' לייזר. "אין צורך לדאוג" - אמר להם - "הקב"ה משגיח גם עליו וגם עלינו בהשגחה פרטית". רגעים ספורים לאחר מכן, פסע האח הצעיר למום. הוא התנצל על האחור, וספר כי התקשה למצוא את המפלס שבו חנה ונאלץ להסתובב הלך ושוב, במשך מחצית השעה... כשבכל פעם השוטרים אינם מאפשרים לו להכנס...
רטט של התרגשות חלף בגבו של האברך, הוא מיהר לברר היכן הטיסה לשיקאגו, וחפש אחר בארי שעדיין עמד והמתין לתורו: "דברנו על השגחה פרטית, הלא כן?" - אמר לו כשהבחין בו - "מה דעתך על כך שאחי הלך להביא את הרכב, ובמקום שהעניין יארך לו דקה הוא התמשך על פני חצי שעה תמימה, בה הספקתי לדבר אתך... וברגע שהלכת הוא בא... וכי אין זו השגחה פרטית מופלאה?!..."
בארי הנרגש הניח את מוזדונו, אחר הליט את פניו בידיו ופרץ בבכי.

הנה כי כן, ב"מגדל הפקוח" שלנו מוחלטות כל מיני החלטות ומוכרעות כל מיני הכרעות. פעמים אדם שואל "מדוע?" ואינו זוכה לקבל על כך תשובה, ופעמים שהתשובה כה ברורה ומחוררת, כפי שזכה לה אותו אברך...
שלושה של מלכות שמים

הגמרא אומרת (עבודה זרה ד ע"א): "מה דגים שבים כל הגדול מחברו בולע את חברו, אף בני אדם אלמלא מוראה של מלכות כל הגדול מחברו בולע את חברו, והיינו דתנן רבי חנינא סגן הכהנים אומר הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה של מלכות איש את רעהו חיים בלעו".
מבינים אנו, שאם לא היה מורא מלכות בעולם, היה כל אחד 'אוכל' את השני, אולם לכאורה קשה מדוע לגבי הדגים נאמר: "כל הגדול מחברו בולע את חברו", ולגבי האנשים לא כתוב "אדם גדול היה אוכל את הקטן", אלא "איש את רעהו"? אלא, שבאה הגמרא ומחדשת שבני אדם הנם גרועים יותר מבעלי החיים, שכן בעוד אצל הדגים רק הגדול אוכל את הקטן, בני האדם היו אוכלים גם את החברים שלהם...
רבי חיים מוולוז'ין מבאר שגמרא זו רומזת למלכות שמים: "הוי מתפלל בשלומה של מלכות", צריך האדם להתפלל על שלושה של מלכות שמים. וכונת הדברים היא, שכאשר אדם נמצא בצרה, הוא מרגיש את עצמו מסכן ופונה לקב"ה שיושיע אותו, אולם עליו לדעת כי בשעה שאדם מישראל סובל, שכיהנה אומרת: "קלני מראשי קלני מורעי" (סנהדרין פ"ג, מ"ה), בבחינת "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא, טו), ולפיכך כאשר עומד האדם ומתפלל להושיע מצרתו, מן הראוי שיתפלל גם על הקב"ה ועל השכינה הנמצאת עמו בצרה!

רבי משה בצלאל, אחיו של האדמו"ר מגור, בעל ה"אמרי אמת", נראה במחנות ההשמדה בשואה כשהוא שמוח.
כשהבחינו בכך הסובבים אותו, הם פנו אליו ושאלו אותו אם לא אבד, חלילה, את שפיות דעתו מן הצרות הנוראות, שכן איך יתכן שאדם הולך בתוך זוועות נוראות שכאלו, ועדיין מחייך?
נענה רבי משה בצלאל ואמר, שמאחר שכתוב "עמו אנכי בצרה", ובשעה שאדם מישראל מצטער שכיהנה מצטערת עמו, הוא מנסה למנוע את צער השכינה ולכן משתדל להיות שמת... כזו היתה דרגתו באותן שנות אימה איומות, תחת להט החרב המתהפכת!...
אולם את דברי הגמרא הללו ניתן לפרש גם בדרך שלישית, הנוגעת לענייננו: "הוי מתפלל בשלומה של מלכות", יהודי צריך כל חייו להתפלל ולשואף, שמלכות ה' אצלו תהיה שלמה, ולעשות כל מאמץ כדי שאמונתו באלוקיו תהיה אמונה אמיתית ותמימה.

וכן זאת, משום "שאלמלא מוראה... איש את רעהו חיים בלעו", על אף שמלכות וכל אדם נועדה למנוע מצב של "איש את רעהו חיים בלעו", המציאות מוכיחה כי עדיין קיים פשע בעולם, ורק מי שמלכות שמים שלמה בקרבו ומקום שיש בו יראת אלוקים - מצליח לשמור על עצמו שלא להדרדר ולחטוא.
יראת ה' היא אוצר

מושג כלשהו אודות יראת שמים אמיתית של אגוני הדורות, אנו מוצאים בספור מופלא שארע לרבי ברוך בער מקמניץ בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בשנות המלחמה גלתה הישיבה לקרמנצ'וק ולאחר שנרגעו הרוחות, חזרו כולם דרך וילנא לקמניץ.
באחד הימים נכנס חתנו של רבי ברוך בער לביתו, ומבט קצר על פני חמיו הספיק לו כדי להבין שמשוהו איום נורא התרחש. - "רביה, מה קרה?", חרד לקראתו. "נכשלת", השיב לו ר' ברוך בער, "נכשלת בגול והכשלת את העולם באשת איש". - "מה זאת אומרת?" השתומם החתן למשמע הדברים החמורים. ר' ברוך בער ספר, כי הוא נגש להוציא ספר כלשהו מן הארון, ולפתע הוא מבחין שספר זה שייך לבית הכנסת בקרמנצ'וק, והשתרבו בטעות לתוך הספרים, כלומר היה כאן גזל של ספר. אולם לא זו בלבד, אלא כששב מקרמנצ'וק דרך וילנא, צרפו אותו לבית דין לכתיבת גט, ומאחר שהוא פסול לכך משום היותו גזלן, נמצא שהוא הכשיל את העולם באשת איש... "ככה?", נרגע החתן, "הספר הלא נמצא כאן בטעות, לא היה כאן גזל!", אולם כל דבוריו לא הצליחו להשקיע את ר' ברוך בער, אשר יראת השמים שבערה בקרבו התלהטה ורתחה על הגזל ועל הכשלת העולם

יראת ה' היא אוצר
מושג כלשהו אודות יראת שמים אמיתית של אגוני הדורות, אנו מוצאים בספור מופלא שארע לרבי ברוך בער מקמניץ בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בשנות המלחמה גלתה הישיבה לקרמנצ'וק ולאחר שנרגעו הרוחות, חזרו כולם דרך וילנא לקמניץ.
באחד הימים נכנס חתנו של רבי ברוך בער לביתו, ומבט קצר על פני חמיו הספיק לו כדי להבין שמשוהו איום נורא התרחש. - "רביה, מה קרה?", חרד לקראתו. "נכשלת", השיב לו ר' ברוך בער, "נכשלת בגול והכשלת את העולם באשת איש". - "מה זאת אומרת?" השתומם החתן למשמע הדברים החמורים. ר' ברוך בער ספר, כי הוא נגש להוציא ספר כלשהו מן הארון, ולפתע הוא מבחין שספר זה שייך לבית הכנסת בקרמנצ'וק, והשתרבו בטעות לתוך הספרים, כלומר היה כאן גזל של ספר. אולם לא זו בלבד, אלא כששב מקרמנצ'וק דרך וילנא, צרפו אותו לבית דין לכתיבת גט, ומאחר שהוא פסול לכך משום היותו גזלן, נמצא שהוא הכשיל את העולם באשת איש... "ככה?", נרגע החתן, "הספר הלא נמצא כאן בטעות, לא היה כאן גזל!", אולם כל דבוריו לא הצליחו להשקיע את ר' ברוך בער, אשר יראת השמים שבערה בקרבו התלהטה ורתחה על הגזל ועל הכשלת העולם

יראת ה' היא אוצר
מושג כלשהו אודות יראת שמים אמיתית של אגוני הדורות, אנו מוצאים בספור מופלא שארע לרבי ברוך בער מקמניץ בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בשנות המלחמה גלתה הישיבה לקרמנצ'וק ולאחר שנרגעו הרוחות, חזרו כולם דרך וילנא לקמניץ.
באחד הימים נכנס חתנו של רבי ברוך בער לביתו, ומבט קצר על פני חמיו הספיק לו כדי להבין שמשוהו איום נורא התרחש. - "רביה, מה קרה?", חרד לקראתו. "נכשלת", השיב לו ר' ברוך בער, "נכשלת בגול והכשלת את העולם באשת איש". - "מה זאת אומרת?" השתומם החתן למשמע הדברים החמורים. ר' ברוך בער ספר, כי הוא נגש להוציא ספר כלשהו מן הארון, ולפתע הוא מבחין שספר זה שייך לבית הכנסת בקרמנצ'וק, והשתרבו בטעות לתוך הספרים, כלומר היה כאן גזל של ספר. אולם לא זו בלבד, אלא כששב מקרמנצ'וק דרך וילנא, צרפו אותו לבית דין לכתיבת גט, ומאחר שהוא פסול לכך משום היותו גזלן, נמצא שהוא הכשיל את העולם באשת איש... "ככה?", נרגע החתן, "הספר הלא נמצא כאן בטעות, לא היה כאן גזל!", אולם כל דבוריו לא הצליחו להשקיע את ר' ברוך בער, אשר יראת השמים שבערה בקרבו התלהטה ורתחה על הגזל ועל הכשלת העולם

יראת ה' היא אוצר
מושג כלשהו אודות יראת שמים אמיתית של אגוני הדורות, אנו מוצאים בספור מופלא שארע לרבי ברוך בער מקמניץ בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בשנות המלחמה גלתה הישיבה לקרמנצ'וק ולאחר שנרגעו הרוחות, חזרו כולם דרך וילנא לקמניץ.
באחד הימים נכנס חתנו של רבי ברוך בער לביתו, ומבט קצר על פני חמיו הספיק לו כדי להבין שמשוהו איום נורא התרחש. - "רביה, מה קרה?", חרד לקראתו. "נכשלת", השיב לו ר' ברוך בער, "נכשלת בגול והכשלת את העולם באשת איש". - "מה זאת אומרת?" השתומם החתן למשמע הדברים החמורים. ר' ברוך בער ספר, כי הוא נגש להוציא ספר כלשהו מן הארון, ולפתע הוא מבחין שספר זה שייך לבית הכנסת בקרמנצ'וק, והשתרבו בטעות לתוך הספרים, כלומר היה כאן גזל של ספר. אולם לא זו בלבד, אלא כששב מקרמנצ'וק דרך וילנא, צרפו אותו לבית דין לכתיבת גט, ומאחר שהוא פסול לכך משום היותו גזלן, נמצא שהוא הכשיל את העולם באשת איש... "ככה?", נרגע החתן, "הספר הלא נמצא כאן בטעות, לא היה כאן גזל!", אולם כל דבוריו לא הצליחו להשקיע את ר' ברוך בער, אשר יראת השמים שבערה בקרבו התלהטה ורתחה על הגזל ועל הכשלת העולם

יראת ה' היא אוצר
מושג כלשהו אודות יראת שמים אמיתית של אגוני הדורות, אנו מוצאים בספור מופלא שארע לרבי ברוך בער מקמניץ בתקופת מלחמת העולם הראשונה. בשנות המלחמה גלתה הישיבה לקרמנצ'וק ולאחר שנרגעו הרוחות, חזרו כולם דרך וילנא לקמניץ.
באחד הימים נכנס חתנו של רבי ברוך בער לביתו, ומבט קצר על פני חמיו הספיק לו כדי להבין שמשוהו איום נורא התרחש. - "רביה, מה קרה?", חרד לקראתו. "נכשלת", השיב לו ר' ברוך בער, "נכשלת בגול והכשלת את העולם באשת איש". - "מה זאת אומרת?" השתומם החתן למשמע הדברים החמורים. ר' ברוך בער ספר, כי הוא נגש להוציא ספר כלשהו מן הארון, ולפתע הוא מבחין שספר זה שייך לבית הכנסת בקרמנצ'וק, והשתרבו בטעות לתוך הספרים, כלומר היה כאן גזל של ספר. אולם לא זו בלבד, אלא כששב מקרמנצ'וק דרך וילנא, צרפו אותו לבית דין לכתיבת גט, ומאחר שהוא פסול לכך משום היותו גזלן, נמצא שהוא הכשיל את העולם באשת איש... "ככה?", נרגע החתן, "הספר הלא נמצא כאן בטעות, לא היה כאן גזל!", אולם כל דבוריו לא הצליחו להשקיע את ר' ברוך בער, אשר יראת השמים שבערה בקרבו התלהטה ורתחה על הגזל ועל הכשלת העולם

לבש את בגדיו וחתם בכוס יין. שר הצבא שלח, והובאה מזודה מלאה מזומנים. מאה אלף רובלים בשטרות מרשרשים. "אני פה בשליחות ממלכתית. את הכסף אתן למלכתי", הודיע שר האוצר, וזכה להערכה כללית. שב לארצו, ונודע עם מלכו. הושיט את החוזה החתום, והגיש את המזודה. "מה זה?", שאל המלך. "תשורה צנועה", התענו. "מאה אלף רובלים, דמי הזכיה בהתערבות". פני המלך התקשחו: "אבל הוריתי שלא תתערב, בשום פנים ואופן! והבטחת!" "אכן", הודה, "אבל לא לכך הייתה כונת המלך. הייתה זו התערבות בטוחה", וסיפר את העלילה והפרכתה. המלך נאנח. "אם כך", אמר, "בוא ואספר לך מה באמת היה!"

מה באמת היה? הלא הוא היודע, הוא היה שם! והסתבר, שלא ידע – סיפר המלך: "הגיע אלי נציגו של המלך מהמדינה השכנה. בישר שהממשל ומתן הכותרת בהצלחה והזמין אותי לטכס החתימה. הודעתי שלא אוכל לבוא, אבל אשגר את שר האוצר. הצעות מטעמו שקדו על ההסכם, וראוי לכבדו בחתימה.

אמר לי: מלכי התכונן לתשובה זו, והורה שאבקש, שאם כבוד מדינתך יקר בעיניך, אל תשלח את הטמבל הזה. הוא נושא לגיחור בין לאומי. – נפגעת: שר האוצר לי טפש וסכל? אין חכם ונבון כמוהו! ענה: הוד מלכותך עוצם עיניו בפני העובדות. שוטה הוא ופתי. אם ישוגר אלינו, נצליח להשפיע עליו שיפשוט את כל בגדיו לעיני כל השרים, יעמוד מעורטל מגוחך! לא יכול להיות, לא יתכן!

אמר: מלכי הסמך אותי להתערב. עשרה מליון רובלים מול עשרה מליון מארקים! מוסכם. נד בראשו והלך. חשבת בדעת: המלך אינו טיפש, ולא יסכן עשרה מיליונים בחינם. איך יוכל להשפיע עליך להתערטל מכל בגדיך? גם אם אינך חכם במיוחד, אבל עד כדי כך?! והבנתי שאך ורק באמצעות התערבות. הטלתי עליך את השליחות, ואסרתי עליך להתערב. והתחייבת. ועכשיו, ראה מה עשית. גם עברת על צווי – גם עשית עצמך ללעג ולקלס, התערטלת לעיני כל – גם הצבת אותי במבוכה, איזה שר אוצר טיפש מנתי – וגם הבאת מאה אלף, וגרמת הפסד של עשרה מיליונים. נזק נקי של תשעה מיליונים ותשע מאות אלף מארקים, עוברים לסוחר – הכל משום שהיית חכם בעיניך, והחלטת שהציווי אינו גורף ומוחלט. כי לדעתך בטל טעמו. כאילו אתה יודע הכל – והנמשל, כה מובן!

ואספר סיפור אמתי, שארע לפני כשנה –

אברך בן עליה חלה במחלה נדירה. בבית החולים בו אושפז לא מצאו לו מזור. נודע, שבית חולים אחד בארצות הברית מתמחה במחלת העיכול הנדירה הזו. שגרו את כל המסמכים לפרופסור והוזמנו לבדיקות ולטיפול.

האברך אינו יודע אנגלית, אבל ארגון העזרה שם פעל להפליא. הצמידו לו אברך מקומי שהמתין לו עם כסא גלגלים ליד כבש המטוב ומשם לאמבולנס שהסיעו לבית החולים. וכבר למשרד מנהל המחלקה שהמתין להם. התברר, שזו רופאה. מנהלת המחלקה כבר החזיקה בידיה את המסמכים וניהלה שיחה ערה באנגלית שוטפת עם האברך המלווה. כנראה סיפר לה שזה בן ישיבה שתורתו אמנות, והרופאה השמיעה משפט שנסמע כדברי התפעלות וקמה מאחרי המכתבה ונגננה אליו, הושיטה יד בהערכה –

מבולבל היה מהכל. מהמחלה ומהפרדה ממשפחתו, מהטיסה והנסיעה הבהולה, מבית החולים ומנהלת המחלקה שבידיה תופקד החלמתו. והיא מושיטה ידה בתום לב, אין זה מן הנימוס לסרב. ואולי תפגע, ותסתייג, ולא יטופל כאן כדבעי – ויש צדדים להקל –

אבל חייך בנועם ואמר: "תתנצל בבקשה בשמי. תסביר שאין זה אישי. אנחנו מנועים מלהושיט יד לנשים".

להפתעתו הלה לא אמר דבר. הפרופסור שבה למקומה בדומיה.

"למה לא הסברת לה?" שאל.

והאברך ענה: "כשהצגתי אותך ודברתי אודותיך, אמרתי שיש להתייחס אליך ברגישות, ובמדת האפשר לבקש מהאחים שיערכו בדיקות דופק ודם, כי הדת מגבילה אותנו במגע עם נשים. אמרה שהיא שומעת זאת לראשונה, ואינה מאמינה. היא תבדוק זאת. וקמה להושיט לך יד. ועמדת בנסיון!"

(והגדת)

לפני היציאה למלחמה, אומרים ללוחמים: "מי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה ילך וישב לביתו, פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה" (דברים כ, ז), ודבר של עגמת נפש הוא זה (רש"י כ, ה).

מלחמה היא מקום סכנה, עלולים למות בה, ועל מנת כן יוצאים אליה.

אבל אם ארש אשה, כואב לו שבעתים למות. ומדוע, משום שאם ימות תנשא לאחדם אחר.

לא מובן. הוא ימות, ועקרונות מוכן הוא לכך. אבל לא, אם איש אחר יקחנה לאחר מותו. וכי מה רצונו? שבגלל שהתארסה לחיל שנפל תשאר עגונה עד סוף ימיה?!

מה אכפת לך, הלא אתה מת, מה אכפת לך שתמצא את אשרה! לא. למות מוכן הוא, אבל לא שמישהו אחר ירויח מכך ...

כאלו אנחנו. התורה העידה בנו. ומעשה שהיה –

הגאון רבי יהונתן איבשיץ זצ"ל היה רבה של פראג. יום אחד עלה הקצב לשאול שאלה. שחט שור ענק, והתעוררה שאלה אודות נקב בראה. עיין הרב ולא מצא התר. קבל הקצב את הדין. ספג הפסד של מאות זהובים. היה עליו למכור את בשרו לגוי ברבע המחיר. מה אפשר לעשות, הלכה זו הלכה.

כעבור כמה ימים עלה הקצב לדין תורה עם רעהו על סכום פעוט. הסכום לא משנה, לוחם הוא על העקרון. שטח טענותיו ובעל הדין ענה כנגדו. חקר הרב ודרש, ברר ופסק: הדין עם שכנגדו, לא עם הקצב.

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך

כתוב "שפטים ושטרים תתן לך בכל שעריך", וכתוב {משלי ו, ז} אשר אין לה קצין שטר ומשל – אם אין לנמלה שוטר, באים חז"ל ואומרים לך: "הנה, תלמד מהנמלה שאין לה שוטר!"

מובא במפרשים, שהמדרש הזה מתקשר לחודש אלול:

{משלי ו, ז} "לך אל נמלה עצל ראה דרכיה וחכם" – תתבונן בנמלה! היא יודעת, שיתכן ויארריך לה הקב"ה את חייה ולכן היא מכינה עצמה לקראת החיים שיהיו לה, אולי, בעוד חצי שנה – אנחנו, שנתייצב בעוד פחות משלושים יום, והבקשה הראשונה שנבקש מהקב"ה בראש השנה תהיה "זוכרנו לחיים!" – ריבוננו של עולם, תזכור אותנו ותתן לנו חיים!

בא המדרש ואומר לנו – אתה רוצה להתכונן ליום הדין? תעשה כמו הנמלה – תראה איך היא מכינה עצמה, שאולי יארריך לה הקב"ה את חיה – כמה היא אוגרת! – אנחנו, שכל מצוה עוברנו היא הצלה לקראת יום הדין – כמה צריכים לאגור ולכנס, כדי שנוכל להכין עצמנו כראוי לקראת יום הדין!

לכן בחר המדרש להביא את ענין הנמלה דוקא כאן, כדי לעורר אותנו לקראת יום הדין הבעל"ט.

מביא הספר תולדות יעקב יוסף משל, המלמד אותנו כיצד "עובד" היצר הרע, וכותב הבעש"ט שאם נלמד את זה – {תהלים קיט, צח} מאיבי תחכמי – ממילא נדע כיצד להתגבר עליו:

יהודי אחד רצה לקנות דירה ליד חמותו – כך הוא יחסוך הרבה ריצות לעצמו. אם כן, מה הוא יעשה? אף אחד לא יעזוב את הדירה שלו פתאום בבוקר אחד, אלא אם כן הוא יתן לו פיצוי כלשהו, ואז אולי הוא יסכים למכור.

ערב אחד הוא דופק על דלת השכנים של חמותו: "ערב טוב רבותי, יש לכם דירה נהדרת, ארבעה חדרים... כ"כ התאהבתי בדירה שלכם, עד שאני מוכן לשלם לכם עבורה \$ 350,000 – \$ 100,000 מעל המחירון! אני מוכן לתת הכל, רק כדי לעבור לגור ליד חמותי!"

"תן לנו לחשוב על זה"

בחלוף יומיים, מגיע הבן אדם שוב ודופק על דלת ביתם: "נו, מה החלטתם?"

"תשמע, לא מתאים לנו כרגע... מס שבח... מס קניה... מס בולים... עו"ד... וההוא וההיא... לא אקטואלי כרגע!"

עומד אותו אדם בפתח הבית: "תראו, אני מבין אתכם... אי אפשר למכור בכח, אבל יש לי בקשה אליכם – אולי אתם מוכנים למכור לי מסמר מהדירה שלכם???"

"מה?! מה אתה צריך מסמר מאצלנו? תקפץ להיום סנטר תיקנה 3 ק"ג מסמרים!"

"אני אגיד לכם למה – כשאני חוזר מהקניות, לא נעים לי שחמותי מחטטת לי בסלים, לכן אני רוצה שיהיה לי מקום לתלות אותם כדי שהיא לא תחטט"

"כמה אתה מוכן לשלם על מסמר אצלי בדירה???"

"אני מוכן לשלם \$ 30,000!"

"טוב, אשאל את אישתי"

בערב מגיעה האישה: "תשמעי, היה פה היום הקוקוריקו הזה שרצה לקנות את הדירה. עכשיו הוא רוצה לקנות מסמר אצלנו בבית בשביל לתלות את הקניות, כדי שחמותו לא תחטט לו בהם"

"מסמר?! וכמה הוא מוכן לשלם?"

"\$ 30,000 – נוכל לקנות מזוג מרכזי, להחליף את התריסים, להחליף את האוטו... מה את אומרת???"

"אם אתה אומר למכור – נמכור!"

למחרת חוזר הבן אדם: "נו, מוכר לי מסמר או לא???"

"מוכר!"

"תשמעי, זה לא צחוק – זה יופיע בטאבו שיש לי מסמר אצלכם!"

"שיופיע בטאבו... אין שום בעיה"

הלכו לעו"ד שיכתוב את ההסכם: "הואיל וצד א' מעוניין לקנות מסמר, והואיל וצד ב' מעוניין למכור מסמר באנו על החתום בתנאים הבאים: לקונה יש רשות להניח

על המסמר עד 15 ק"ג משקל... הקונה רשאי לבוא בכל עת ובכל שעה, להניח על המסמר את מה שיחפוץ, ובכל עת וזמן רשאי להוריד מהמסמר את מה שיחפוץ... לבעל הדירה אין רשות לחטט בחפצים שעל המסמר... כל אחד מהצדדים שיפר את החוזה, ישלם קנס של 100,000 ₪"

בששון וברצון הגיעו הצדדים לחתימה - הקונה מוציא מכיסו צ'ק ורושם עליו סכום של 30,000\$ לפקודת בעל הדירה - בשעה טובה ניקנה המסמר - למחרת הולך הקונה וקונה דיבל ארוך ועושה טקס קביעת מסמר חולפים להם החודשים, בעל הבית החליף כבר את כל התריסים בבית... החליף ויטרינה... עשה מזגן מיני מרכזי... החליף את האוטו ועוד נישאר לו עודף מגיע חודש אלול - השעה 415 בבוקר - דפיקות בדלת! "מי זה???"

"זה אני - בעל המסמר!"
"נפלת על הראש - השעה 415 בבוקר!"
"לא... פשוט אני בדרך לסליחות, אני שם את החבילה כאן, אני אחזור אח"כ" - מניח את השקית על המסמר והולך לו לחיים טובים ולשלום.
הילדים מתעוררים בבוקר: "אבא, מה הלך כאן בבוקר?! שוב פעם באו הפקחים של העירייה?!"

"לא... זה היה המשוגע עם המסמר. אם הוא מוכן לשלם על מסמר 30,000\$, אל תתפלאו שהוא דופק בדלת ב - 415 בבוקר".
חולפים שלשה שבועות - כים - כים - שוב פעם דפיקות בדלת בארבע בבוקר!
"מה קרה???"

"באתי לקחת את השקית שלי!"
לובש את החלוק, פותח לו את הדלת, 'בעל המסמר' לוקח את השקית ומלביש במקומה שקית חדשה כבדה יותר - "אני אחזור בערב, ב"נ, לקחת את השקית".
בבוקר כל המשפחה יוצאת מהבית - הילדים לתלמודי תורה, האמא לעבודה והאבא לכולל. חוזרים כולם בשעה 1600 ומריחים 'ריח לא טוב' [בלשון עדינה]-
כולם מתנדבים לחיפושים - אולי נכנסה בטעות יונה לתוך המזגן והתבשלה שם... כסופו של דבר, הסתיימו החיפושים ללא תוצאות.

למחרת בבוקר קמים כולם, ורואים מטס אווירי של 60-70 זבובים מעל ראשיהם, כל אחד תופס K-300 ביד ומתחיל לרסס. לאחר ההדברה כולם מתפזרים - לבית הספר, לעבודה ולכולל.
חוזרים אחר הצהריים הביתה, וקולטים שמה שהיה בבוקר היה רק הקדמה - מאות יתושים קטנים בכל הבית!

הבינו כולם שזה מהחבילה שתלה אצלם 'בעל המסמר'. הולך בעל הבית ומממש את החבילה, ומבין שזה כנראה התרנגול שאיתו הוא עשה את הכפרות - ריח איום נורא!

אומר בעל הבית לאשתו: "בואי נזרוק לו את זה!"
"השתגעתי?! אתה תפר את החוזה - תצטרך לשלם לו 100,000\$! - אף אחד לא זורק שום דבר, תכסו את זה בניילון!"

אחרי יומיים, המשפחה כבר בקושי נושמת. ברגע שהם נכנסים הביתה, ישר הם יוצאים למרפסת וסוגרים את הדלתות, כי את המסכות של סדאם חוסיין כבר החזירו כולם

בדיוק הגיע 'בעל המסמר' לבקר את חמותו, ורואה את כולם במרפסת: "חבריה, מה קרה?! על האש בעשרת ימי תשובה???"

"תעשה טובה, תוציא לנו את הנבלות מהבית!!!"
"אין בעיה, אבל מחר תיקחו בחשבון שאני אביא לכם אחד חדש!"
אמר לו בעל הבית: "תשמע, קח את ה - 30,000\$ שלך בחזרה - רק תיקח את זה מפה!"

"חבבי, חוזה זה חוזה - המסמר שייך לי. יש רק אופציה אחת - למכור את הדירה - מוכן???"
"אתה יודע מה?! בסדר - תביא 350,000\$ ואני הולך מפה!!!"

"חחח... מה קרה לך, אחרי שהשקעתי 30,000\$ במסמר אני אתן לך 350,000\$! אתן לך 200,000\$ בלבד!"
"פחות מהמחירון???"

"בטח, שילמתי לך כבר 30 על החשבון!"
"אבל אמרת לי שאתה מוכן לשלם 350!"
"נכון - זה היה לפני המסמר! אבל אחרי המסמר - הכל כפי שהיה!"

עד כאן המעשה כפי שמובא בספר תולדות יעקב יוסף {פ' תצוה} - עם קצת תוספות - וכל המוסיף, מוסיפים לו מן השמים
נשאלת השאלה - מה רצה הבעש"ט להוציא מהסיפור הזה?
אומר הבעש"ט - זו דרכו של יצר הרע. לאחר שהוא נועץ מסמר בבן אדם, הוא עושה בו מה שהוא רוצה!

זה מתחיל מלגלוג על דברי תורה, אח"כ זה עובר לרציחת הסבא... למחיקת שם ה' מספרי התורה עד שהוא מגיע לעבוד ע"ז!
אומרים לנו חז"ל - "עבירה גוררת עבירה" - אבל אם תתפוס מצוה אחת שתהיה אצלך כמין מסמר - המצוה הזו תגרוך אחריה מצוות נוספות!

(ברוך שאמר)
כי אתה בא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך, לא תלמד לעשות כתועבות הגויים ההם, לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש, שואל אוב וידעוני, וכו', כי תועבת ה' כל עושי אלה, ובגלל התועבות האלה ה' אלקיך מוריש אותך מפניך".

רצינו להכנס לנושא מורכב, נקוה לסיעתא דשמיא שיתבהרו הדברים כדבעי. כתוב בפרשת שופטים [יח,ט] 'כי אתה בא אל הארץ אשר ה' אלקיך נתן לך, לא תלמד לעשות כתועבות הגויים ההם, לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש, שואל

אוב וידעוני, וכו', כי תועבת ה' כל עושי אלה, ובגלל התועבות האלה ה' אלקיך מוריש אותך מפניך". בתחילה קרא לזה תועבות הגויים, ואחר שהזכיר רשימת העניינים, קרא לזה תועבת ה'. וקשה שבשלמא אצל השי"ת מובן שזה מתועב, אך אצל הגויים האם זה תועבה אצלם, הרי שואב אוב וידעוני, מעונן ומנחש אינו תועבה אצל הגויים, אדרבה הם משלמים להם כסף רב.

וכתב החתם סופר [תורת משה] שפירוש הפסוק הוא כך. 'כי אתה בא אל הארץ לא תלמד לעשות תועבות הגויים'. היינו שמלבד האיסורים שעוברים הגויים, שאצלם זה נאה ומתוקן ובעיני ה' הם תועבה, מלבד זאת יש 'תועבות הגויים' שאסור לנו ללמוד מדברים מוזרים שנכנסים מפעם לפעם אצל הגויים, הולכים באופן כזה, ומזמרים באופן כזה, וכן בתספורת השערות, פעם כך ופעם כך, פעם הולכים במכנסיים כאלה, ופעם מכנסי ג'ינס קרועים עם כתמים, זהו תועבות הגויים. הגוי מחליש שצריך לרקוד כמו פינגוין, לך תספר לאריסטו החכם הגוי שהמכנסיים הכי יקרים זה מכנס ג'ינס קרוע עם כתמי קטשופ, לא יאמין לך שמשלמים על זה פי עשר ממכנס חסידי רגיל. זהו תועבות הגויים. אי אפשר להסביר את השגעון הזה, אבל זה המציאות המתועבת שלהם. אפי' דברים שאצל חכמי האומות ייחשב למעשה נתעב, כך הם נוהגים, כך לובשים היום מכנסיים וכך מפזרים השערות וכך רוקדים כפינגוין.

ומבאר החתם סופר 'לא תלמד לעשות כתועבות הגויים ההם', אין הפסוק מדבר על אוב וידעוני ומנחש ומעונן, אלא שהפסוק מזהיר כל אחד מישאל להזהר ולהשמר לו ולבני ביתו להתרחק מכל דרכי הגויים ומלבושיהם וריקודיהם, כל מה שגוי נוהג, תתרחק מזה, כשניזהר בזה, מבטיח לנו הכתוב 'לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש, קוסם קסמים, מעונן ומנחש ומכשף, כי תועבת ה' כל עושי אלה', זהו תוצאה למי שיקיים הרישא של הפסוק.

מה שהיה בזמן החת"ס זה מיעוט שבמיעוט למה שנעשה בדורינו דור אחרון, הרי כל העולם מחובר ברגע אחד, גוי יפאני נופל לו ברעיון שגעון איך לרקוד, וברגע אחד זה כבר נמצא בכל כיס של מיליארדי אנשים בעולם, והקליפה וזחלת ונכנסת גם לחתונות של חסידים ואנשי מעשה, ואפי' בחתונות שבארץ ישראל, של אנשים יראים וכשרים, יש ריקודי טראנד. אם אצל הגויים נכנס שגעון של 'טראנד', איך זה נכנס אצל חסידים? חתונות? רבונא דעלמא. לא ניכנס לסוגיית חקוקת הגויים או סוגיית דרכי האמורי, לא זה הגויים והנחש הוא שלא ללכת אחר תועבות הגויים שהם מתחדשים בשגינותיהם כל כמה ימים, פעם נהגו לשפוך מים קרים על הראש, ופעם לרקוד כמו פינגוין. התוצאה מההליכה אחריהם הוא שהבנים יוצאים לתרבות רעה ח"ו.

זהו לשון מרן החת"ס שם: 'הזהיר הכתוב לאמור שלא נתחיל להרגיל ולהנהג בנינו בתועבות הגויים שהוא מלבושם ולשונם והדומה לזה ואם נהי' שמורים וגדורים בזה אז נהי' בטוח שלא יצא א' מבנינו לתרבות רעה ח"ו וההיפוך בהיפוך כי מהקטנה יבואו בנינו אל הגדולה עד שיעבדו ע"ז ח"ו וזהו שאמר לא תלמד לעשות כתועבות הגויים ואז תהי' סמוך ובטוח שלא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש וקוסם קסמים וכדומה אשר הם תועבת ה' כי מתועבת הגויים יבוא אל תועבת ה' ע"ד ותתפשטהו בבגדו וינס ויצא החוזה שפי' בזהוהר כשהקליפה תופסת במלבושים סופו לצאת החוזה לגמרי ח"ו ר"ל משעות רעות'.

מה נאמר ומה נדבר, מי מוליך את המודה של הביגוד, ושל המשקפיים, הרי הזה"ק אומר שהקליפה אוחזת במלבושים, ויש להזהר בזה מאד. וכן תנועות הריקוד שנכנס לפני שנתיים שרוקדים כמו עוף פינגוין, בחורים וילדים רוקדים בשורות זה אחר זה, וזה ממש ריקוד של גויים, זהו שגעון של הבעל דבר, החתם סופר אומר שעי"ז יוצא הילד לתרבות רעה, אח"כ מתפלאים למה, והרי אתה שנתת לו לרקוד כך, ואמרת לו שזה יפה. סופו שנופל רח"ל לכישוף וע"ז.

הנקודה הזו צריכה חיזוק רב. ונדבר מענין אחד שהדור הצעיר צריכים להתחזק בזה, שאין יודעים מה הבעיה בזה. הנה נודע שיש ענין גדול בעבודת הנגינה, בבית המקדש היו הלויים מנגנים ניגונים קדושים. וחסידים ואנשי מעשה מתוועדים ומנגנים ניגוני יראה ודביקות. וכן מזמרים זמירות שבת ויום טוב בשמחה והתלהבות הנפש.

והנה בדורות אחרונים יש כמה מנגנים הנקראים 'זמרים חסידיים', שהלכו וטמאו את אוזניהם ושמעו קול נגינת הגויים, בכל מיני תנועות שונות ומשונות שלא שערם אבותינו, ואח"כ 'מדביקים' על זה פסוק קדוש אפילו משיר השירים או דיבור באידיש, ועוד קוראים לזה 'ניגונים חסידיים', פעם היו מתביישים במקור הנגונים, בימינו הם כבר לא מתביישים וכותבים להדיא מהיכן מקור הניגון הזה, וזה יכול להוריד את נפש השומע מדחי אל דחי, ובספה"ק מבואר שזה משפיע מאד על הנפש. ב"ה בארץ ישראל עוד לא הגיע הנגע כ"כ חזק, אך הייתי בכמה חתונות באמריקע, זה ממש נגע צרעת, לפני ברכת המזון הופכת החתונה לתיאטרון, מנגנים ניגונים של גויים על פסוקי תהלים. רש"י כתב עה"פ 'ובחקותיהם לא תלכו', מה הניח הכתוב שלא אמר, אלא אלו הם נימוסיות שלהם כמו תרסיות ואצטדיות. שהם מקומות של זמרי האומות. וזה מוריד את בני הנוער לעבר פי שחת. כי זה משפיע על האדם את ההשתוקקות של טומאה שהיה לזמר באותה שעה שזימור.

ניגונים כאלה אין מעוררים את לבנו להשתוקק להתדבק בהשי"ת, כמו ניגוני הצדיק מסקולען והצדיק ממוז'יץ, שכשחיברו הניגון, היתה התנועה יוצאת מתוך לבם הן בשעה שהיו משתוקקים ומתגעגעים להשי"ת. בחצרות החסידים נהגו לנגן ניגוני הצדיקים, הרה"ק מזלאטשוב, בעל התניא, הרה"ק מבארדיטשוב, הרבי רבי אלימלך, וכן בחצרות ליטא היו כמה מנגנים, כהג"מ רבי ברוך בער ועוד, כשמנגנים ניגונים קדושים של צדיקי אמת, זה משפיע על הנפש קדושה וטהרה. ונלקט לקוטים קדושים מדברי רבוה"ק על ענין הנגינה: כתב החינוך במצוה שפ"ד, משורשי מצות הניגון בבית המקדש, שבשעת הקרבן היו צריכים לכוון דעתו יפה בשלימות, כמו שידוע שהוא נפסל במחשבת פיגול. [כמ"ש הישמח משה, שכל

יאמרו לנו מנגני דורנו אם מייקל ג'קסון שוכח את המנגינה שהם הדביקו עליו פסוק בשיר השירים...

בכל דור יש נסיונות חדשים. זה אחד מהנסיונות שבדורנו, ההורים והזקנים צריכים מאד להזהר לבדוק איזה מנגינות שומעים בניהם ובנותיהם, שזה עושה חורבן קשה מאד במח הילד. בפרט בימינו שיש נגנים קטנים ואוזניות, ומכניסים מזה לזה זמר 'חסידי', ומי יודע מה הילד שומע. ירחם ה' על בניו.

המלבי"ם מזכיר שתחילת הניגון היה בכוש, אבי כל תופס כנור ועוגב. וכן גם בימינו יש מנגנים שחורים מכוש, שחידשו חידושים רבים במוזיקה, הופ מיט פופ, ג'עז מיט קעז, וזמרים חסידיים ורקדים ומנגנים ממש כמותם. וכל תכלית התנועות הללו מביאים לשפלות הנפש, ולתאוות נפשיות ונוראים. רח"ל.

הניגון האמיתי שמשגיב את הנפש ומדברקת אותו להשי"ת הוא ניגוני הצדיקים, כמו ניגוני הגדול של בעל התניא ארבעה בבות, שמכוון כנגד מדרגות נפש רוח נשמה. וניגוני של הרה"ק מזלאטשוב והרה"ק מאראדיטשוב זי"ע, הרי מעוררים את לב האדם לתשובה ולהתחדשות בקרבת ה'. לעומת זאת הזמרים החסידיים, איזה 'טודות' הם מכניסים בניגוניהם?

והרי מבואר באגרא דכלה פ' שופטים באריכות בענין כח הפועל בנפעל, שאסור להשתמש בממון מאדם רשע, שזה יכול להשפיע על נפש האדם שלא כראוי, והרי הבעש"ט אומר שהרבה יותר מזה משפיע ופועל ניגון על האדם השומע אותם. הרה"ק מו"קוב אומר שניגוני הרה"ק מראפשיץ זי"ע מסוגלים לטהר המחשבה. ואמר [וכ"כ בפלא יועץ] שכשם שכשאומרים דברי תורה של הצדיק, שפנותיו דוברות בקבר, כך כשמנגנים ניגון של צדיק.

צריך להתחזק בזה מאד, כי ידוע שכל מה שנתדרדר הדור באמריקה, לאחר עשר שנים זה מופיע גם בארץ ישראל, ועלינו להזהר ולעצור את הגעגוע מבעוד מועד, שנעשה שם מצב כזה, שלפני ברכת המזון בסוף שמחת החתונה, עומדים ורקדים כפיניגוים. וכן בא"י יש ריקוד הורה שהרה"ק מסקולען זי"ע שהיה מבין גדול בנגינה, כשהשמיעו לפניו ריקוד הורה בחתונה באמריקה, ואמרו לו שזה ניגון ירושלמי, לאחר כמה רגעים צוה להפסיק הניגון הזה, ואמר שאין מירושלים יש בו ריח שאינו קדוש, שמקורו מהערבים, וסימן לדבר, שכל ריקודי ישראל הם לצד זימן, וריקוד הורה לצד שמאל. עליו לעמוד מרחוק מכל מה שמקורו מהגויים, אע"פ שנתשרש בישראל ונדמה כאילו מקורו מחצר הרשב"י במירון, הרי הוא ריקוד ערבי שחיברו אחד מתלמידי אבי כל תופס כנור ועוגב, עליו להתדבק רק בניגוני הצדיקים וריקודיהם.

בענין הזהירות לשמוע ניגונים כשרים ממנגנים כשרים, ושאלם לא נזהרים בזה, זה יכול להשפיע מאד לא טוב על השומעים. ורצינו להוסיף לזה שני מעשיות. אחד הוא חסידישע מעשה שסיפר אב"ד נאסוד הגה"צ רבי משה אריה פריינד זצוק"ל שמנהגו של הרה"ק הייטב לב מסיגוט היה שהחזנים היו נכנסים לפניו בחודש אלול לזמר הניגונים שהם עתידים לנגן בימים הנוראים. ואחד החזנים חיבר תנועה על 'זכר מאמינים'. ובשעה שישב בביתו לחבר הניגון, התקשה בקטע אחד איך לסיים התנועה יפה. ועזרה לו אשתו, עזר כנגדו, והיא השלימה את תנועת הניגון יפה. בבואו לפני הרבי התחיל לזמר את ה'זכר מאמינים' שחיבר, כיון שבא לפניו הקטע הנ"ל שחיברה אשתו, תיכף נתנמנם הרבי. ויהי לפלא. לאחר כמה רגעים הקיץ הרבי ושאל את החזן, 'מי חיבר את הניגון הזה?', אמר לו החזן בבושה, הקטע הזה חיברה אשתי. אמר לו הרבי, אהה, עתה אני מבין מדוע ראיתי בחלום כשנמנמתי, שאשה עומדת ליד העמוד והיא הבעלת תפילה בבית הכנסת...

אותו צדיק הרגיש בקדושתו הנוראה על כל תנועה שבניגון, את מהות מחבר הניגון. ואם אין אנו מרגישים כך, הרי המציאות היא שאם הזמרים החסידיים מטמאים את עיניהם ואוזניהם ומביאים תנועות ממקהלת הנכרים והנכריות, אין ספק שהדבר משפיע שלא לטובה. אשע"כ עליו להתדבק רק בניגונים שחיברו צדיקים, יראים וכשרים. ולא הביאו ולא 'גיייר' שום תנועה ממקורות זרים.

עוד ליטווישע מעשה נורא שסיפר המשגיח הנודע הג"מ רבי נתן מאיר וואטפויגל זצ"ל, משגיח דיישיבת לייקווד. [מובא בספרו לקט רשימות] שבימי חג הסוכות האחרון של מורו ורבו הג"מ רבי ירוחם ממיר זצ"ל, ראה בחלום את מורו ורבו הג"מ רבי איצאלע בלאזער תלמיד הגר"י זצ"ל, ולימד אותו ניגון קדוש על הפסוקים 'אשרי איש שלא ישכח וכן אדם יתאמץ בך'. ורבי ירוחם היה יושב בסוכה ומנגן לפני תלמידיו ניגון זה שלימדו רבו בחלום, רבי נתן מאיר וחבריו המה ראו כן תמהו, נהלו נחפזו וקלטו את תנועות הניגון הקדוש בלבם, ניגון עם ריח גן עדן. לאחר שנים עמד רבי נתן מאיר לפני תלמידיו ביום הדין, לפני התקיעות, וכהכנה והתעוררות לקראת התקיעות ותפילת מוסף, ביקש ללמד אותם את הניגון הקדוש הנ"ל, רבי נתן מאיר השתדל אחת ושתים, פעמיים ושלוש, ולא נכנס הניגון בלב תלמידיו. או אז עמד רבי נתן מאיר וצעק לתלמידיו, אינכם ראוים ללמוד ניגון קדוש זה, וזאת מפני שלבכם מסובא בשמיעת ניגונים מסובאים אחרים, ממנגנים שאינם כשרים. ויהס את כל העם, וצוה עליהם להרהר בתשובה על כל מה ששמעו ניגונים שאינם כשרים. או אז חזר ולימד אותם את הניגון הקדוש פעם אחת, וקלטו הכל את הניגון בלב זך. עד כדי כך יש להזהר מלשמוע ניגונים ממקורות זרים, שזה מטמם הלב כ"כ, עד שאי אפשר לשמוע תנועות דקדושה.

(הגרמ"י רייזמן)

זמן שבעל הקרבן לא כב בתשובה שלימה, היה נכנס בראש הכהן מחשבות רעות של פיגול חוץ לזמנו וחוץ למקומו [וכיון שצריך הקרבן כונה שלימה, נצטוו לזמר ולנגן, לפי שבהיות האדם בעל חומר צריך התעוררות, כי הטבע מבלי מעיר יעמוד כישן, ואין דבר שיעורר את הנפש כמו קולות הניגון, וכ"כ שמזמר בחצוצרות שהוא הקול הגדול בניגון, ולכן נצטוו והערותם בחצוצרות].

וכתב רבי סעדיה גאון בספר 'אמונות והדעות' מאמר עשירי אות יח, שהדבר תלוי במה שאדם מנגן כך מתעורר לבו לשם, כפי הפנימיות שהכניס שם המנגן במחשבתו בעת הניגון, הקול הנעימה, הלחן והזמר, מעוררים כל אחד מהם פנימיות הנפש, תנועה זו מעוררת מלכות, תנועה זו מעוררת כניעה, תנועה זו מעוררת שמחה, ותנועה זו מעוררת תוהו. ומנהג המלכים שצריכים הנגהה נכונה, שיש מנגנים לפניהם כדי שיוכלו לכוון מלכותם כראוי.

הרה"ק כתב בתהלים לבאר 'למנצח בנגינות', כי דוד המלך היו לו כמה כלי זמר, כל פעם השתמש בכלי אחר לומר ולנגן לפני ה', פעם לקח כלי הנקרא 'נגינות', ופעם כלי הנקרא 'שמיינית', ובכלים הללו היה מתדבק בהשי"ת.

בעל התניא אמר שידוע מהקדמונים שהלשון שבפה הוא קולמוס הלב, הוא מודיע מה שיש בלב. אך הניגון הוא קולמוס הנשמה, כשרוצים לדעת פנימיות הנשמה, שומעים זאת על הניגון שלו. הניגון מוציא ומגלה עומקי פנימיות הנשמה. בפולין היה אדמו"ר רבי משה יחיאל אלימלך מלעברטוב, רבו של הג"מ רבי שמעון מזעליכו. וכתב בספרו 'מאמר הניגון', בשם הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע שרועי צאן היו מנגנים בחליל, שמרוב הנהגתו עם הבהמות כל היום, יכול להתגשם להיות כבהמה ממש, ולשכוח שיש לו נשמה של אדם, וכיון שאינו רואה אדם כל היום, הרי 'או חברותא או מיתותא' אין לו עם מי לדבר, ונכספה וגם כלתה נפשי למצוא איזה אדם, והוא רק עם בהמות, ולכן הוא מנגן בחליל, כששומע הניגון של הנשמה שלו בעצמו, הוא מוצא חברותא.

כתב החת"ס בדרשות ר"ה דף יז. עה"פ 'שאו זמרה ותנו תוף כנור נעים עם נבל'. כי יש להתבונן מי המציא את הנגינה בעולם. כתוב בפרשת בראשית כשנולד יובל, הוא היה אבי כל תופס כנור ועוגב, הוא מנגן הראשון שבעולם. וכתב המלבי"ם, הוא לקח לחלקו את הנורה הסובב את כל ארץ כוש, שיש שם זימה ותאוות חיצוניות, והוא היה המתחיל בזמר וניגון שיש להם שייכות אל התאוות הבהמיות, והיה דרך המענתים לשורר, והגם שאח"כ שב הניגון לדבר נכבד, והתחילו להיות לאהבה האמיתית להשי"ת, כמו שאמר המגיד הגדול ממעוריש זי"ע שמתוך אהבות נפולות יכולים להמשך לאהבת ה', אך הממציא כלי שיר, עשאו לשיירי עגבים רח"ל.

ובזה פ' החת"ס 'שאו זמרה', כי בכל מיני זמר יש אחיזה לחיצונים, וצריך בעלי זמר צדיקים קדושים שיסלקו החיצונים מהזמר. ושמעתי בשם הגאון בעל שאגת אריה, שרק בעלי רוח הקודש יכולים לסלק הקליפה של הזמר, ולכן אותיות שלאחר זמ"ר הוא נח"ש, ות"ף בגימ' הקליפה הנורא ל"י. ור"ת כנור נעים עם נבל הוא כנע"ן, הקליפה הקשה. ורק כשצדיק קדוש מנגן, הוא שומר והקליפה לא תזיקנו.

הקליפה עובדת בכל דור בצורה אחרת. לפני מאה שנה בדור ההשכלה היתה הקליפה מדברת אל הנוער דרך חוברות של חכמות, וכך משכו מכל בית טוב בן או שתים, בימינו הקליפה מדברת אל הנוער בזמר יווני. דיסקים שיש עליהם תמונה של אדם עם כובע חסידי, וגם כתוב 'בס"ד', והניגונים האלה יוצאים דרך האוזניות לתוך מוחות טהורים של בנינו ובנותינו, וזה מפיל אותם לעבר פי שחת. והנוער נמכר לזה באופן נורא ואיום, ניגונים קדושים אינם ממכרים את האדם, רק ניגונים שטמאים יש בהם התמכרות. הגויים החכמים יודעים כח הניגון, עד כדי כך שהם יודעים שיש מנגינות שגורמות לנפשות לפזר ממון, והם משמיעים את זה ברקע במרכזי קניות. ויש מנגינות שפותחות תאוות אכילה, ומשמיעים את זה ברגע המסעדות. פיצה וסטייק.

היו חסידי בעל התניא שאמרו לפניו שאינם מבינים ספר התניא, ואמר להם, שינגנו תחילה ניגוני התעוררות הפותחים את הלב להבין בספר התניא. הרי שהניגון משפיע על נפש האדם הן לטוב והן למוטב. כתוב במשנה ברורה שהחזן בבית הכנסת, אם יש לו כונה שאיזה נשמה מעוררת נשים תאמר לו, איזה יופי ניגנת. עליו אמר הכתוב נתנה עלי בקולה על כן שנאתיה. מי יאמר על הזמרים החסידיים שבימינו שאין להם שום כונת פיגול.

בשלמא הרה"ק מסקולען כשחיבר את הניגון לא רצה למצוא חן בעיני שום בריה שבעולם רק להשי"ת לבדו. לכן מתעורר לבבנו לעבודת ה' ע"י ניגונים שלו. אך המנגנים המתחדשים שבימינו, שקועים בתאוות נשים, ומכניסים כל תאוותיהם בתוך הניגונים, והאם צריכים בנינו ובנותינו לשמוע את הבל פיהם? באמריקה יש עסקנים שעוסקים בזה, וחיברו ספר 'כנגן המנגן'.

והנה הזמרים החדשים טוענים להכשיר את מעשיהם, בטענה שגם הרה"ק מקאליב 'פדה' ניגון מרועה גוי, ולכן גם הם מתימרים לקחת מנגינות מהגויים ולהדביק עליהם פסוקים קדושים. אך הבל יפצה פיהם, כי הרה"ק מקאליב לקח את הניגון הנודע 'גלות גלות', כששמע את התנועה הזו מרועה גוי, הרגיש בה שיש בה קדושה גבוהה מאד, הרי הוא צדיק נורא שאין לנו השגה בו, האבות ה'ק' והאמהות ה'ק' באו אצלו בליל פסח, הוא היה מחבריא קדישא דהרה"ק מלובלין זי"ע ועכ"פ, כשהוא פדה את הניגון מאותו רועה בממון, לאחר מכן שכחו הרועה.

בדרך הדושי

השוה לא תמצא כלל ממוצע כ"א במספר שאינו שוה דרך משל בני לאה ה' ששה אם תחלק אותם לשני חלקים יהי בכל חלק שלשה ולא תמצא אמצעי ביניהם אבל במספר שאינו שוה ד"מ ה' או ז' תחלק אותם מוכרח להיות אמצעי ביניהם כ"כ בני לאה ששה וה"ה בני השפחות ובני רחל

מקרב אחיך תשים עליוך מלך הנה הטעם שסמכה התורה פ' מלך 'מקרב אחיך תשים עליוך מלך' וסמך 'לא יהי לכהנים הלויים' כל שבט לוי חלק ונחלה בתוך אחיו משום שענין המלוכה שייך לאמצעי שבשבטים ור"ל מקרב אחיך הממוצע שבאחך במספר